

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

YHTEISÖJÄ KEHITTÄMÄSSÄ

- Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät

6. - 7.4.2017

Heloaro, Sanna

2018 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yhteisöjä kehittämässä, yhteisökuntoutuksen
kehittämispäivät 6. - 7.4.2017

Heloaro Sanna
Sosionomikoulutus,
Rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
helmikuu, 2018

Sanna Heloaro

Yhteisöjä kehittämässä, yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät 6. - 7.4.2017

Vuosi 2018 Sivumäärä 57

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät Rikosseuraamusalan ammattilaisille. Päivien tavoitteena oli edistää yhteisökuntoutuksen ammattilaisten verkostoitumista, kehittää siviili- ja vankilakuntoutuksien välistä yhteistyötä ja niiden työkäytänteitä, sekä mahdollistaa toimivien käytänteiden jakamista. Kehittämispäivät toteutettiin yhteistyössä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen sekä Turun ja Käyrän vankiloiden yhteisöjen kanssa. Kohderyhmäksi valikoitui yhteisöjen parissa työskentelevät ammattilaiset vankiloiden sisältä sekä niiden ulkopuolelta toimivista yhteisöistä.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka tuotos oli yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät. Kehittämispäivien aikana järjestettiin workshopit, joiden teemoihin liittyvät ammattilaisten keskustelut sekä kehittämisideat muodostivat aineiston. Seminaarille asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioitiin kyselylomakkeen avulla. Aineiston avulla pyrittiin tarjoamaan mahdollisuus yhteisökuntoutuskäytäntöjen kehittämiseen eri yksiköiden ja ammattilaisten kesken. Lisäksi suunniteltiin jatkumoa yhteisökuntoutuksien kehittämiseen kehittämispäivien muodossa. Teoreettiseen viitekehyykseen koottiin tietoa rikosseuraamusasiakkaista päihdekuntoutuksen näkökulmasta, yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta sekä päihdekuntoutukseen liittyvästä yhteistyöstä vankeudesta vapautumiseen asti.

Workshop -pajoissa keskusteltiin moniammatillisesti yhteisökuntoutuksen eri vaiheiden kehittämishaasteista. Tuloksien mukaan eri kuntoutusvaiheista riippumatta kehittämishaasteet olivat pitkälti samoja; pienentyneet resurssit vaikuttavat niin kuntoutusjaksojen pituuteen kuin toteutettavan kuntoutuksen laatuun. Tärkeänä koettiin verkostoituminen ja yhteisöllisen kuntoutuksen vaikuttavuuden esille tuominen jatkuvuuden takaamiseksi. Palautekyselystä saatujen tulosten mukaan yhteisökuntoutukseen keskittyville kehittämispäiville oli ja on suuri tarve. Päivistä toivottiin säännöllistä tapahtumaa johon osallistuisi mahdollisimman laajasti niin siviilipuolen kuin rikosseuraamuslaitoksenkin henkilökuntaa. Erityisen tärkeäksi anniksi päivillä koettiin samanlaisissa työtehtävissä toimivien vertaistuki.

Asiasanat: kuntoutus, päihdekuntoutus, päihdehoito, vangit, yhteisö, yhteisöhoito, yhteisöterapia

Sanna Kaarina Heloaro

Developing Communities.

Development Days on Community Rehabilitation on 6 - 7 April 2017

Year	2018	Pages	57
------	------	-------	----

The purpose of this study was to produce development days on community rehabilitation for the Training Institute for Prison and Probation Services. The aim of the development days was to promote networking among professionals in community rehabilitation, develop collaboration between civilian and prison rehabilitation and related working practices as well as ensure the dissemination of functional practices. The development days were carried out in collaboration with the Training Institute for Prison and Probation Services as well as the communities of the Turku and Käyrä prison. Professionals working in both prison communities as well as communities outside of these were selected as the target group.

The thesis was implemented as an action-based study, and its output consisted of the development days for community rehabilitation. The development days included organising workshops, and the research data comprised the discussions by the professionals as well as development ideas expressed related to the themes of the workshops. The achievement of the goals set for the seminar was assessed based on a questionnaire form. The data was used in an aim to provide an opportunity to develop the practices of community rehabilitation between different units and professionals. A continuum for developing community rehabilitation was also planned in the form of development days. The theoretical frame of this study was made to include information about the customers of criminal sanctions from the viewpoint of substance abuse rehabilitation, communal substance abuse rehabilitation, and collaboration related to substance abuse rehabilitation from imprisonment to discharge.

The workshops organised during the days included discussions of the development challenges at the different parts of communal rehabilitation in a multi-professional environment. Based on the results, the development challenges were largely the same regardless of the stage of rehabilitation: a decrease in resources had affected both the length of rehabilitation periods as well as the quality of the implemented rehabilitation. Indeed, networking and highlighting the effectiveness of communal rehabilitation in order to ensure related continuity was considered important. Based on the results obtained from the feedback questionnaire, there was, and continues to be, significant demand for the development days focused on community rehabilitation. The respondents wished that the days would become a regularly organised event that would be participated staff from both the civilian sector as well as the Criminal Sanctions Agency as extensively as possible. The respondents considered the peer support received from others working in similar positions as a particularly important outcome of the development days.

Keywords: rehabilitation, substance abuse rehabilitation, substance abuse services, prison inmates, community, community care, community therapy

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön tavoitteet.....	8
3	Opinnäytetyön toimintaympäristöt ja yhteistyökumppanit	9
4	Yhteiskunnalliset lähtökohdat	11
4.1	Rikosseuraamusasiakkaat päihdekuntoutuksen näkökulmasta	11
4.2	Päihdekuntoutusta ohjaavat lait ja asetukset	12
4.3	Päihdekuntoutus vankilassa	13
5	Teoreettinen viitekehys.....	14
5.1	Päihdekuntoutus ja desistanssi vapautumisen näkökulmasta	14
5.2	Yhteisöllinen päihdekuntoutus.....	15
5.3	Yhteisöllisen päihdekuntoutuksen historia Suomen vankiloissa.....	16
5.4	Yhteisökuntoutus Suomen vankiloissa	18
5.5	Yhteisöhoidon laadun ja vaikuttavuuden arviointi	22
6	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	23
6.1	Aineiston keruu	25
6.2	Aineiston analyysi	26
6.3	Kyselylomakkeen tutkimusasetelma ja rakenne	27
6.4	Kehittämistoiminnan eettisyys ja luotettavuus	28
7	Opinnäytetyön toteutus.....	29
7.1	Opinnäytetyöprosessin aikataulu	29
7.2	Kehittämispäivät	30
7.3	Workshop- työskentely	32
8	Tulokset.....	33
8.1	Workshop 1 - kuntoutujien valintaan liittyvät haasteet.....	33
8.2	Workshop 2 - kuntoutusjaksoon liittyvät haasteet	34
8.3	Workshop 3 - kuntoutujan jatkoluttamiseen liittyvät haasteet.....	35
8.4	Workshop 4 - verkostoyhteistyön haasteet	35
8.5	Seminaarista saatu palaute.....	36
9	Arviointi.....	40
9.1	Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen ja arviointi.....	41
9.2	Oman toiminnan itsearviointi	43
10	Pohdinta	45
10.1	Ammatillisen kasvun reflektointi	47
10.2	Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu	48
10.3	Jatkokehittämis- ja tutkimusehdotukset.....	49
	Lähteet	50
	Taulukot	53

Liitteet..... 54

1 Johdanto

Yhteisöhoito on yleiskäsite kaikille yhteisöllisiä menetelmiä käyttäville kuntoutus- ja hoitosuunnauksille, joiden pyrkimys on auttaa erilaisia asiakasryhmiä. Tässä opinnäytetyössä käytän yhteisökuntoutus termiä kaikista kertomistani yhteisöistä, riippumatta siitä mihin kuntoutusmalliin ne luokitellaan. Yhteisöllistä päihdekuntoutusta on toteutettu Suomen vankiloissa vuodesta 1997 lähtien, ensin Vaasassa ja sen jälkeen Helsingin vankilassa. Käytännöt levisivät myöhemmin Turun vankilaan ja sieltä Käyrän avovankilaan. Vankilassa ja siviilimaailmassa toteutettavan yhteisökuntoutuksen peruseräaatteet eroavat toisistaan siinä, että vankilassa on luonnollisestikin hyväksyttävä se, että vankilalla on omat sääntönsä, joiden mukaan myös yhteisön on toimittava. Kaikkia kuntouttavien yhteisöiden peruseräaatteena on yhteisön tietoinen hyödyntäminen hoidon toteuttamisessa. Tämän lisäksi kaikkien kuntouttavien yhteisöjen keskeisiä tekijöitä ovat; avoimuus, rehellisyys, vuorovaikutus, palautteen antaminen ja saaminen, sekä eläminen yhdessä, yhteisössä. (Murto 2013,12; Miettinen-koivusalo 2012,7).

Idea opinnäytetyöhön tuli työharjoitteluni ohjaajalta Käyräpark yhteisön erityisohjaaja Tuija Sirkolalta. Turun sekä Käyrän yhteisöt tekevät tiivistä yhteistyötä, jota kehitetään jatkuvasti. Eri kuntoutusyhteisöjen väliseen tiiviimpään yhteistyöhön nähtiin kuitenkin tarvetta koko Suomen mittakaavassa, ja tämä tarve poiki idean yhteisökuntoutuksen kehittämispäivistä. Kehittämispäivät järjestettiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa 6.-7.4.2017, ja ne olivat Suomessa ensimmäiset laatuaan. Päivien tarkoituksena oli kehittää yhteistyötä vankiloiden sisällä ja ulkopuolella toiminnassa olevien yhteisöjen välillä.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka tuotos oli Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät. Päivät toteutettiin yhteistyössä Turun sekä Käyrän yhteisöjen ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kanssa. Aineisto koostui kehittämispäivillä pidetyn työpajan tuotoksista, jotka koottiin yhteen ja kirjoitettiin puhtaaksi raportin muodossa. Seminaarille asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioitiin kyselylomakkeen avulla. Tavoitteena oli, että tulosten ja kerätyn materiaalin perusteella voitaisiin jatkoa ajatellen luoda säännöllinen malli yhteisökuntoutuksen kehittämispäivistä.

Opinnäytetyön teoriaosuus sisältää tietoa rikosseuraamusasiakkaista päihdekuntoutuksen näkökulmasta. Yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta avataan mitä se käytännössä on, ja miten sitä toteutetaan. Yhteisöllisen päihdekuntoutuksen historiaa avataan niiltä osin, miten kyseisissä vankiloissa on alettu toteuttamaan yhteisöllistä kuntoutusta. Yhteisökuntoutus vankiloissa taas avaa sitä, miten vankilaympäristö asettaa omat haasteensa yhteisölliselle ajattelulle sekä filosofialle. Tämän lisäksi kerrotaan lyhyesti yhteisökuntoutuksen vaikuttavuudesta.

2 Opinnäytetyön tavoitteet

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyölleni asettamiani tavoitteita. Taulukoihin olen kirjannut sekä opinnäytetyöni (taulukko 1.) että henkilökohtaiset (taulukko 3.) tavoitteeni, arviointikysymykset sekä aineiston joiden avulla tarkastelin tavoitteideni toteutumista. Lisäksi 2. taulukossa esitän aineistokohtaiset tutkimuskysymykset. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa järjestettiin yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa. Tarkoituksena oli saattaa laajalti yhteen yhteisökuntoutuksen parissa työskenteleviä ammattilaisia, niin vankiloista kuin siviilyhteisöistäkin.

Kehittämispäivien tavoitteena oli edistää yhteisökuntoutuksen ammattilaisten verkostoitumista, kehittää vankilan sisällä ja ulkopuolella toimivien yhteisöjen välistä yhteistyötä sekä niiden työkäytänteitä ja mahdollistaa toimivien käytänteiden jakamista. Alla oleva taulukko havainnollistaa sitä, mitä tavoitteita toiminnalliselle osuudelle luotiin, arviointikysymykset sekä sen, millä aineistolla mitäkin tavoitetta arvioitiin.

Opinnäytetyön tavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto
1. Yhteisökuntoutuksen toimintojen kehittäminen.	Miten toimintoja kehitettiin?	- Oma havainnointi - Work shop aineisto
2. Edistää verkostoitumista.	Miten verkostoitumista edistettiin?	- Oma havainnointi - Palautelomake
3. Järjestää toimiva tilaisuus.	Miten tilaisuuden järjestämisessä onnistuttiin?	- Palautelomake - Omat havainnot - Suullisesti saatu palaute.

Taulukko 1. Opinnäytetyön tavoitteet

Palautekyselyn avulla pyrittiin selvittämään kehittämispäivien tarpeellisuus, käytännön järjestelyjen sujuvuus sekä päivien sisällön laatu. Tavoitteena oli, että tulosten ja kerätyn materiaalin perusteella luodaan säännöllinen malli yhteisökuntoutuksen kehittämispäivistä.

Workshop työpajoista saatavalla aineistolla toivottiin saatavan tietoa tämän hetkisistä yhteisökuntoutuksen kehittämishaasteista. Tutkimuskysymykset on pyritty laatimaan niin että niiden avulla olisi mahdollista päästä edellä mainittuihin tavoitteisiin.

Tutkimuskysymykset muotoutuivat seuraavanlaisiksi:

Aineisto	Tutkimuskysymykset
Workshop	- Minkälaisia ovat yhteisökuntoutuksen kehittämishaasteet?
Palautekysely	- Miten hyödyllisinä kehittämispäivät nähdään?

Taulukko 2. Tutkimuskysymykset

Yksi keskeisistä tavoitteista oli myös oman ammatillisen kasvun havainnoiminen prosessin aikana. Ruohotien (2003, 4-11) mukaan ammatillista kasvua voidaan sanoa jatkuvaksi oppimisprosessiksi, jonka kautta voidaan hankkia jatkuvasti muuttuvien ammattitaitovaatimusten edellyttämiä taitoja ja tietoa. Ihmisen kasvaessa ammatillisesti, hän kasvaa luonnollisesti myös ihmisenä. Tarkoituksena on tunnistaa itsessä tapahtuva kasvu prosessin aikana ja arvioida se loppuvaiheessa.

Henkilökohtaiset tavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto
1. Toimivan tapahtuman järjestäminen	Miten toimivan tapahtuman järjestäminen onnistui?	<ul style="list-style-type: none"> - Palautelomakkeet - Omat havainnot - Päivien aikana saadut suulliset palautteet
2. Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen	Miten ammatillinen osaaminen kehittyi?	<ul style="list-style-type: none"> - Oma kokemus ammatillisesta kehitymisestä - Reflektointi

Taulukko 3. Henkilökohtaiset tavoitteet

3 Opinnäytetyön toimintaympäristöt ja yhteistyökumppanit

Opinnäytetyön tuotos eli yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät on toteutettu yhteistyössä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen ja Turun sekä Käyrän vankiloiden yhteisöiden kanssa. Tässä luvussa esittelen yhteistyökumppanit sekä heidän roolinsa kehittämispäivien toteuttamisessa.

Rikosseuraamuslaitoksen alainen koulutuskeskus, Rskk, on aloittanut toimintansa 1976. Se tarjoaa rikosseuraamusalan ammattilaisille ammattitaitoa ylläpitävää, täydentävää ja lisäävää

koulutusta. Tämän lisäksi koulutuskeskus antaa rikosseuraamusalan tutkintokoulutusta sekä yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa rikosseuraamusalan sosionomi koulutusta. Koulutuskeskus osallistuu myös aktiivisesti alan koulutuksen kansainväliseen toimintaan

ja toimii alan pohjoismaisena tilastokeskuksena. Koulutuskeskuksen tiloissa toimii myös kattava kriminologian alan tieteen kirjasto, kriminologinen kirjasto, jonka tarjonta on käytettävissä lähinnä alan opiskelijoille, ammattilaisille sekä tutkijoille. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus osallistui kehittämispäivien järjestämiseen antamalla käyttöömmme tilat sekä kustantamalla tarjoiluista ja puhujien matkakuluista aiheutuneet kustannukset. Tämän lisäksi koulutuskeskuksen päässä toimineen yhteyshenkilön kanssa teimme yhteistyössä päivien aikataulut koulutuskeskuksen oman mallin mukaisesti. Yhteyshenkilön kautta koulutuskutsu meni kaikille rikosseuraamusalalla työskenteleville päihdetyöntekijöille sekä heidän esimiehilleen.

Turun vankilan yhteisö on toiminut vuodesta 2008 lähtien. Vankipaikkoja yhteisössä on 7, lisäksi yhteisöön kuuluu yksi erityisohjaaja, ohjaaja, sosiaalityöntekijä, rikosseuraamuskeskimies sekä yhteisöön nimettyjä vartijoita kaksi, joiden työnkuvaan kuuluu myös muillakin vankiosastoilla tehtyjä työvuoroja. Yhteisöllä on käytettävissään yhteisökokouksissa oma sairaanhoitaja, joka osallistuu kokouksiin mahdollisuuksiensa mukaan. Samalla vankila-alueella sijaitseva Länsi-Suomen Arviointikeskuksen Turun yksikkö tekee myös tiivistä yhteistyötä yhteisön työntekijöiden kanssa.

Yhteisön toimintaan sekä luonteeseen vaikuttaa pitkälti se, että Turun vankila luokitellaan korkeimman turvaluokitustason suljetuksi vankilaksi. Vankien sijoittelussa on vankeuslain mukaan otettava huomioon, että vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan kuin turvallisuus ja järjestys edellyttävät (VL 4:8 §). Tämä vaikuttaa myös yhteisön vankien valintaan ja sijoitteluun. Yhteisö toimii tiukasti vankilan osaston sisällä, käytännössä erillään muista vankilan toiminnoista. Vankilan muut toiminnot rytmittävät kuitenkin myös yhteisön päivää. Lakisäänteinen, päivittäinen ulkoilu, kuntosali ja ruokailu -vuorot määräävät päiväohjelman rungon. Näiden perustoimintojen ohessa vangit osallistuvat ryhmiin joissa käsitellään päihdeongelmaa, omia ajatusmalleja sekä rikoksetonta elämäntapaa, unohtamatta myöskään yhteisökokouksia tai yhteisöläisten itsensä pitämiä ryhmiä. (Pakkala 2017). Suoritin yhteisökuntoutukseen liittyvää työharjoittelua Turun yhteisössä samaan aikaan kun kehittämispäiviä suunniteltiin. Turun yhteisön työntekijöiden apu oli korvaamaton päivien sisällön ideoinnissa. Sain apua siihen millaisia teemoja olisi päivillä hyvä käsitellä tai mistä olisi apua työnkehittämisen näkökannalta.

Käyrän avovankilassa toimiva Käyräpark-yhteisö aloitti toimintansa vuonna 2015. Ensimmäinen vanki sijoitettiin yhteisöön toukokuussa vuonna 2016. Käyräparkin toiminnasta vastaa erityisohjaaja, jonka työajasta noin 75% kuluu yhteisöön. Päihdetyön erityisohjaajan ja ohjaajan työpanoksesta 25% on suunnattu yhteisöön, ja tämän lisäksi työnjohto, valvonta sekä muu laitoksen

henkilökunta osallistuu yhteisön toiminnan mahdollistumiseen osana omaa työtään. Käyräpark toimii erillään muusta vankilasta, eivätkä yhteisön vangit ole tekemisissä avovankilan muiden vankien kanssa. Yhteisöllä on muusta vankilasta erillinen viikkoaikataulu, jonka sisältöinä ovat olleet keskusteluryhmät: askelryhmä, teemaryhmä ja tunneryhmä. Kerran viikossa on periaatteen mukaisesti yhteisökokous sekä viikon päättävä yhteistapaaminen, jota kutsutaan pulkaksi. Siinä käydään läpi viikon tapahtumia ja omia tunteita, sekä tulevan viikonlopun suunnitelmia. Viikkoaikatauluun kuuluu myös työtoimintaa, jota on viikkotasolla noin 11 tuntia. Tuolloin vangit kunnostavat asuttamaansa vanhaa taloa. Käyräpark -yhteisön kantavana teemana on sitoutuminen vertaistukeen, jota varten yhteisö käy laitoksen ulkopuolisessa NA-ryhmässä vähintään kerran viikossa. (Sirkola 2017).

Suoritin kaksi rikosseuraamusalan sosionomiopintoihini sisältynyttä harjoittelua Käyrän vankilan yhteisössä. Yhteisön erityisohjaaja on ollut alusta asti ideoimassa opinnäytetyön aihetta ja tiiviisti mukana päivien suunnittelussa. Hänellä on pitkä kokemus vankilatyöstä sekä yhteisöiden kehittämisestä, joten hänen näkemyksensä ovat olleet korvaamattomia matkan varrella.

4 Yhteiskunnalliset lähtökohdat

Tässä osiossa esittelen opinnäytetyön aiheen yhteiskunnallisia lähtökohtia. Rikosseuraamusasiakkaiden keskuudessa päihdeongelmat ovat kovin yleisiä. Tässä luvussa kerron rikosseuraamusasiakkaista päihdekuntoutuksen näkökulmasta. Lisäksi esittelen vankilan päihdekuntoutusta ohjaavia lakeja. Lopuksi avaan vielä vankiloiden päihdekuntoutusta, mitä siihen sisältyy ja kuinka sitä toteutetaan.

4.1 Rikosseuraamusasiakkaat päihdekuntoutuksen näkökulmasta

Rikosseuraamuslaitoksen päihdetyön linjausten mukaan uusintarikollisuuden vähentämisessä päihdetyö on yksi tärkeimmistä keinoista. Huomattavalla osalla vangeista on päihdeiden ongelmakäyttöä ja he muodostavatkin marginaalisen huono-osaisten ihmisten ryhmän. Muuhun väestön verrattuna heillä on selkeästi heikompi koulutustausta, ammatillinen ura, sosiaalinen asema sekä terveydentila. Näiden asioiden vuoksi on katsottu tarpeen yhdistää rikosoikeudelliseen seuraamukseen päihdetyötä pyrkimyksenä vähentää uusintarikollisuutta sekä edistää asiakkaiden integroitumista takaisin yhteiskuntaan. (Päihdetyön linjaukset vuosille 2012-2016, 5-7). Edellä mainitut asiat tuottavat vaikeuksia myös vankilan ammatilliselle työtoiminnalle ja perinteiselle työtoiminnalle (Tourunen 2000, 20). Vuonna 2005-2007 kerätyn kenttäaineiston perusteella toteutettiin Tampereen yliopiston professorin Matti Joukamaan johdolla uusi tutkimus ”Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve” niminen projekti. Terveystutkimuksessa oli mukana 600 vankia ja 100 yhdyskuntapalvelua suorittavaa henkilöä. Tutkimuksessa todettiin neljällä viidesosalla elämänaikainen päihderiippuvuus, kahdella viidesosalla

todettiin amfetamiiniriippuvuus ja kahdella kolmasosalla päihderiippuvuus. Joukamaa (2010) arvioi, että eritoten päihderiippuvuuden lisääntyneen, jos hänen saamiaan tuloksia verrataan aiemmin tehtyyn terveystutkimukseen. Joukamaan mukaan se on jo kymmenkertainen verrattuna tavalliseen väestöön. Hän tuo tutkimuksessa esille myös sen, kuinka vankien päihdeongelmat vaikuttavat työturvallisuuteen ja lisäävät henkilökunnan työn kuormittavuutta. (Joukamaa ym. 2010, 4, 15,47-48). Tourunenkin viittaa Joukamaan tekemään tutkimukseen, kommentoiden sitä, kuinka samaan aikaan vankien kokonaisluku on pienentynyt, mutta huumausainerikoksista tuomittujen määrä lähes viisinkertaistunut (Tourunen 2000, 19).

4.2 Päihdekuntoutusta ohjaavat lait ja asetukset

Valtioneuvoston tutkimuskohteena on ollut pitkään muun muassa vakavan väkivallan vähentämiseen kohdentuvat toimenpiteet. Erityispiirteenä suomalaisessa yhteiskunnassa tutkimustulosten perusteella korostuu alkoholin käytön suuri vaikutus vakavan väkivalta- ja henkirikollisuuteen. Vankiloissa toteutuvaa päihdekuntoutusta ohjaa siviilitoimijoiden tarjoaman kuntoutuksen tavoin päihdehuoltolaki. Lain mukaan jokaiselle ihmiselle jolla on päihteisiin liittyvä ongelma, on tarjottava hoitoa. (Päihdehuoltolaki 41/1986).

Vankilassa toteutettavaa päihdetyötä ohjaa myös vankeuslaki. Sen mukaan vankeuslain tehtävä on edistää vangin elämänhallintaa, sopeutumista yhteiskuntaan, sekä lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Päihdetyötä toteutetaan pitkälti rangaistusajansuunnitelman mukaisesti. Vankeuslaki määrittelee mitä suunnitelmassa tulisi olla, sen tavoitteena on vähentää uusintarikollisuutta tarjoamalla yksilöllistä ja kohdennettua apua vangeille. Työntekijän velvollisuus on motivoida vankia rangaistusajansuunnitelman edistämässä, mutta vangilla on myös oikeus kieltäytyä tarjotusta avusta. (Vankeuslaki 767/2005). Sen, mitä päihdekuntoutusta milläkin rikosseuraamusalueella vankeusaikana on saatavilla, määrittelee Rikosseuraamuslaitoksen tulosohjaus. Tämän perusteella suunnataan määrärahoitusta päihde-kuntoutukseen, muuhun kuntouttavaan ohjelmatoimintaan sekä erityisesti niiden tarvitsemiin henkilöstöresursseihin. Rangaistusajan suunnitelmaa voidaan siis toteuttaa vain sillä tarjonnalla, johon rikosseuraamusalueiden eri vankiloissa tai yhdyskuntaseuraamusvirastoissa resursseja on ohjattu. (Rikosseuraamuslaitos)

Päihdehuoltolaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan, että tarpeen edellyttämiä palveluita on tarjolla. Alkoholiohjelma taas velvoittaa päihde strategian laatimiseen. Tällöin olisi tarpeellista tarkastella myös vapautuvien vankien palveluverkostoja. (Alkoholiohjelma 2004, 51-57).

Vankien päihdehuollon loppuraportissa vuodelta 1999 kerrotaan, että rikostaustaisille henkilöille järjestetystä päihdekuntoutuksesta on osavastuussa kuntien lisäksi niin kriminaalihoito kuin päihdealan järjestötkin (Honka ym. 2004, 4). Kenelläkään ei ole kuitenkaan kokonaisvastuuta rikostaustaisten päihdekuntoutuksesta. Mutalahti (Mutalahti 1999, 94) painottaakin, että

päihdekuntoutuksen suunnittelemisessa ja toteuttamisessa olisi vankilan ja vapauden kuntoutuspaikkojen tehtävä yhteistyötä tarpeen mukaisen hoidon takaamiseksi. Kustannus- ja järjestämävastuusta aiheutuvat erimielisyydet eivät saisi olla esteenä vangin päihdehoitoon

4.3 Päihdekuntoutus vankilassa

Suomen lähes jokaisessa vankilassa tarjotaan vangeille päihdekuntoutusta. Tarjonnan pääpainotus vaihtelee eri rikosseuraamusalueiden välillä. Suomi on jaettu kolmeen rikosseuraamusalueeseen; Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen (Lsra), Etelä-Suomen rikosseuraamusalueeseen (Esra) sekä Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen (Ipra). Vangeilla on mahdollisuus pyrkiä toivomaansa kuntoutukseen myös muulle kuin omalle sijoittelualueelleen. Vangin kotikunta, perhesuhteet, asuttamisessa vaadittava turvallisuustaso tai ulkomaalaisten vangien kohdalla rikoksenteoalue määrittää sen, mille alueelle tai mihin laitokseen hänet sijoitellaan tuomion tultua lainvoimaiseksi.

Vankilan päihdetyötä ohjaa rikosseuraamulaitoksen päihdestrategia. Päihdekuntoutus vankilassa voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: huumekontrollin kiristämiseen eli toisin sanoen tarjonnan pienentäminen, tai päihdekuntoutuksen tehostamiseen, mikä tarkoittaa kysynnän pienenemistä (Tourunen 2000, 20). Päihdetyön piiriin lasketaan päihdekuntoutus, päihdehoito ja päihdevalvonta. Päihdeongelma ja sen hoitomahdollisuudet otetaan esille vangin kanssa useassa eri yhteydessä, mm. tulohaastattelussa, vankeusajan suunnitelmien laadinnassa, terveydentilan tutkinnassa, vankilavirkailijoiden vastaanotolla sekä mahdollisissa siviiliin valmentavissa toiminnoissa (Tourunen 2000, 22).

Kuntouttavia ohjelmia on käytössä kaikkiaan noin 20 erilaista lyhyistä motivointiin keskittyvistä ohjelmista aina pidempiin ryhmämuotoisiin ohjelmiin. Suurimmalla osalla vangeista on päihdeongelma, jonka vuoksi merkittävä osa ohjelmista on suunnattu heille. Lyhyiden ohjelmien tavoitteena on tiedon jakaminen sekä vangin motivoiminen päihteettömään elämään. Pidemmät ryhmämuotoiset ohjelmat sisältävät rikoksetonta ja päihteetöntä elämää tukevia tekijöitä. Näiden ohjelmien lisäksi vangilla on mahdollisuus käydä vapaamuotoisempia yksilökeskusteluja päihdeohjaajien kanssa. Tärkeä osa päihdekuntoutusta on myös valvontahenkilöiden kanssa käydyt keskustelut, vaikka Saunamäki muistuttaakin, että vangit ovat vankilassa ensisijaisesti tekemiensä rikosten kanssa eikä päihdehoidon vuoksi. (Saunamäki 2015,11; Valkonen 2012, 18-19). On huomioitava, että päihdeongelmalla on myös suuri vaikutus uusintarikollisuuteen. Kimmo Hypenin mukaan vangin todennäköinen paluu vankilaan ensimmäisen kerran jälkeen on häviävän pieni, jos vangilla ei ole päihdeongelmaa - tai jos hän siitä kuntoutuu vankeusaikana (Hyphen 2004, 51). Jouni Tourunen onkin kuvannut vankilaa ”Suomen suurimmaksi huumehoitolaksi” (Tourunen 2000, 22).

Arja Saunamäki kirjoittaa kuinka rikosseuraamusalan päihdetyötä on tavoitteellisesti kehitetty viimeiset 25 vuotta sekä yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa kuin omana toimintana.

Rikosseuraamusalan jatkuvasti tiukkeneva budjetti kuitenkin vaikuttaa väistämättä myös päihdekuntoutuksen tarjontaan. Saunamäen mukaan tulevaisuus ei välttämättä näytä päihdekuntoutuksen osalta yhtä hyvältä kuin kaksi viimeistä vuosikymmentä. (Saunamäki 2015, 12). Joukamaan (2000, 6) onkin todennut että, vaikka maassamme suurin osa vangeista kärsiikin päihdeongelmasta, on kuitenkin kasvusuunnasta huolimatta päihdekuntoutukseen osallistuvien vankien määrä varsin pieni. Tosin Honka, Kaijalainen & Karakorpi (2004, 18) kertoo Päihdetilinpäätös 1999-2003 ja suuntaviivat -julkaisussa että päihdekuntoutukseen osallistuvien määrä on selkeästi nousussa. Kun vuonna 1997 osallistujia oli noin 500, niin vuonna 2003 päihdekuntoutukseen osallistui 2497 vankia, joka oli 37% arvioidusta vuosittaisesta vankilukumäärästä.

5 Teoreettinen viitekehys

Tässä osiossa esittelen opinnäytetyön tietoperustan. Tietoperusta on rajattu niin että keskityn vankilan päihdetyön desistanssiin vapautumisen näkökulmasta. Yhteisöiden osalta rajaus on tehty siten, että käsittelen ainoastaan Suomessa toteutettua yhteisökuntoutusta. Keskityn yleisesti yhteisölliseen päihdekuntoutukseen, sen historiaan ja yhteisökuntoutukseen vankiloissa. Lisäksi tarkastelen vankilayhteisöitä kehittämisen näkökulmasta sekä yhteisöhoidon vaikuttavuutta. Päihdekuntoutus ja desistanssi vapautumisen näkökulmasta avaa vankilassa toteutetun päihdekuntoutuksen osuutta vapautuvan vangin rikoksettomaan elämään. Yhteisöllisessä päihdekuntoutuksessa kerron mitä yhteisöllinen päihdekuntoutus on, ja miten sitä toteutetaan. Historiaosuudessa paneudutaan siihen, miten kyseisissä vankiloissa on alettu tuottamaan yhteisöllistä kuntoutusta. Yhteisökuntoutus vankiloissa avaa sitä, miten vankilaympäristö asettaa omat haasteensa yhteisölliselle ajattelulle sekä filosofialle. Lopuksi kerron lyhyesti yhteisökuntoutuksen vaikuttavuudesta.

5.1 Päihdekuntoutus ja desistanssi vapautumisen näkökulmasta

Päihdeettömyyteen sekä rikoksista irrottautumiseen vaikuttaa suurelta osin se, kuinka vangin vapautuminen on suunniteltu. Onko jatkokuntoutussuunnitelma tehty yhteistyössä siviilitoimijoiden kanssa, vai onko vastuu jätetty suurelta osin vangin harteille? Kimmo Hypénin (Hypén 2004, 51) mukaan ne vangit, jotka haluavat kuntoutua päihdeongelmasta eivät todennäköisesti uusi rikostaan.

Ruotsissa Pavel Chylicki (1992) on tutkinut niitä tekijöitä jotka ovat edistäneet vangin luopumista rikoksista. Hänen mukaansa merkittävin tekijä oli päihdeongelmaan puuttuminen. Tämän lisäksi vankien väsyminen rikolliseen elämäntapaan sekä sosiaaliset suhteet ei-rikolliseen maailmaan edesauttoivat rikoksista luopumisessa. Hongan (2004, 19) mukaan voidaan nähdä seuraavat asiat päihdekuntoutuksen vaikuttavuuden kriteereinä; päihdeputket lyhenevät, päihdeettömät kaudet pitenevät tai kynnys hakeutua hoitoon madaltuu.

Yaira Obstbaum-Federleyn (2017) tekemän väitöskirjan mukaan riski rikoksen uusimiseen on hyvin vahvasti yhteydessä vangin päihdeongelmaan. Hän tuo esille sen, kuinka tärkeää olisi parantaa lyhytaikaisvankien tukitoimenpiteitä vapautumiseen liittyen. Uusintarikollisuuden vähentämiseksi olisi kuntien tehtävä enenevässä määrin yhteistyötä vankiloiden kanssa, jotta vangit saisivat kaiken mahdollisen tuen ja avun vapautuessaan. (Obstbaum-Federley 2017, 3-4).

5.2 Yhteisöllinen päihdekuntoutus

Yhteinen tekijä kaikille yhteisöllisiltä kuntoutusmenetelmää käyttäville on yhteisön tietoinen hyödyntäminen. Yhteisön sisällä tapahtuvan vuorovaikutuksen ja vertaisryhmän palautteen kautta kuntoutuja oppii ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään. Yhteisöhoidolla on olemassa erilaisia suuntauksia, mm. kasvatukselliset, psykiatriset, terapeuttiset sekä päihdekäyttäjien terapeuttiset yhteisöt. Yhteinen piirre näille kaikille on ymmärrys siitä potentiaalista mikä kokemusasiatuntijuudessa on, sekä ymmärrys vertaisryhmän sosiaalisesta vaikutuksesta. (Murto 2013, 12 & Rieki, Lindström & Kumlander 2015, 59). Yhteisiä tekijöitä jotka leimaavat kaikkia yhteisöjä ovat, avoimuus, rehellisyys, vuorovaikutus, palautteen antaminen ja saaminen, sekä eläminen yhdessä - yhteisössä (Miettinen-Koivusalo 2012, 7). Kaikilla yhteisöhoitomuodoilla on sama tavoite suuntauksesta riippumatta, eli asiakkaan voimaantuminen itseavun voimalla (Perfas 2003, 12). Terapeuttisessa yhteisössä voidaan katsoa yhteisön itsensä olevan se pääasiallinen terapeutti sekä opettaja (Miettinen-Koivusalo 2012, 40). Yhteisöiden periaatteena toimii asiakkaiden ja henkilökunnan raja-aitojen madaltaminen sekä tasa-arvoisuuden korostaminen. Asiakkaille annetaan enemmän mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisön elämään antamalla valtaa sekä vastuuta itsestä, toisista, sekä yhteisöstä. Tämä myös sitouttaa heitä yhteisön toimintaan. (Sirkola 2017). Yhteisöllinen kuntoutusmuoto vaatii kuntoutujalta sekä hoitavalta tahdolta pitkäaikaista sitoutumista. Arki kuntoutujalla rakentuu pitkälti mm. yhdessä tehdyistä töistä, hoitoryhmistä sekä kirjallisista tehtävistä. (Rieki ym. 2015, 59).

Yhteisön itsensä luomat säännöt ohjaavat niin asiakkaiden kuin henkilökunnan olemista kaikilta osin. Säännöt vaikuttavat muutoksen suuntaan, toimintaan ja käyttäytymiseen. Sääntöihin sitoutumiseen vaikuttaa suurelta osin se, että yhteisö on itse ollut luomassa niitä. Kun jokainen yhteisössä oleva henkilö tietää mitä häneltä odotetaan asenteen, käytöksen tai suorituksen suhteen, tuo se elämään tietynlaista turvallisuutta joka juontuu johdonmukaisuudesta ja enustettavuudesta. (Murto 2013, 27).

Yhteisökokous on yhteisölle se tärkein foorumi, jossa hoidetaan kaikki yhteisöä koskevat asiat. Kokouksessa on jokaisen jäsenen mahdollista saada äänensä kuuluviin. Yhteisökokoukseen osallistuvat niin asiakkaat kuin henkilökuntakin tasa-arvoisessa asemassa. Henkilökunnan osoittaessa kuntoutujille tasavertaisuutta luodaan luottamuksellista suhdetta. Murrin (2013, 29) mukaan jokainen jäsen luo yhteisöä omalla toiminnallaan. Hongan ym. (2005, 15) tutkimuksen mukaan yhteisökokousten toimiessa hyvin niillä on laajasti myönteistä vaikutusta koko yhteisön

toimintaan. Myös Murto (2013, 29) sanoo yhteisökokouksen olevan yhteisökuntoutuksessa se vaikuttavin tekijä kuntoutujaan, silloin kun se toimii parhaalla mahdollisella tavalla. Kaikilla asioilla mitä yhteisökokouksissa käsitellään, tulisi kuitenkin olla myös kuntouttava funktio (Miettinen-Koivusalo 2012, 43). Kokousten yhtenä tärkeänä tehtävänä on opettaa kommunikointia sekä vuorovaikutustaitoja. Murto (2013, 31) nostaa näistä taidoista esille mm. seuraavat asiat: opitaan pysymään asiassa keskusteltavassa aiheessa, testaamaan omia oletuksia ja tulintoja, sekä kuuntelemaan toisia ja olemaan keskeyttämättä muita. Lisäksi tavoitteena on oppia ilmaisemaan neutraalisti mielipiteitä ja tunteita, puhumaan vuorotellen, sekä kysymään toisten mielipiteitä. Yllä lueteltuihin taitoihin voidaan laskea myös palautteen antaminen sekä vastaanottaminen. Yhteisökokouksissa käsitellään aina palautteet, jolloin yhteisön jäsenillä on mahdollisuus opetella antamaan sekä vastaanottamaan rakentavaa palautetta. Palautteen on aina perustuttava tosiasioihin. (Murto 2013, 31).

5.3 Yhteisöllisen päihdekuntoutuksen historia Suomen vankiloissa

Kristillinen päihdekuntoutusosasto perustettiin Vaasan vankilaan 1997. Nurmelan hoitokodin johtaja Sakari Pihlaja oli mukana projektissa, jossa kehitettiin vankien päihdehuollon jatkohoittoa. Hänellä oli ajatus vankilan sisällä olevasta kristillisestä päihdehoitoyksiköstä.

Toisaalla Pohjois-Karjalan lääninvankilassa oli ollut kokeiluna vuonna 1996 vankilan sisällä toimiva hengellinen osasto. Osastokokeilun jälkeen vankilapappien keskuudessa oli pohdittu vastaavanlaisen osaston perustamista johonkin muuhun vankilaan. Asiaa oli pohtimassa myös pastori Vesa Mäkelä silloiselta Vaasan lääninvankilalta. Näiden pohdintojen seurauksena syntyi ajatus tuoda kristillinen päihdehoitokoti vankilan sisälle. Tavoitteena oli luoda vaihtoehto vankiloiden päihdekuntoutusohjelmien rinnalle. Päihdekuntoutusosaston keskeiset periaatteet pohjautuivat vankeinsielunhoitoon sekä kristilliseen päihdekuntoutukseen. (Sirkola 2017, Vaasan yhteisön käsikirja).

Helsingin vankilan päihdeetön osasto on perustettu vuonna 1994. Osaston tavoitteena oli mahdollistaa päihdeettömän elämäntavan opettelu henkilökunnan ja toisten vankien tuen sekä kontrollin avulla. Päihdeettömän osaston työkirjassa (Keckman & Ovaskainen 2000) mainittiin osaston ohjelman perustuvan yhteisöllisyyteen, kognitiivisiin menetelmiin perustuviin tehtäväkeskeisiin ryhmiin sekä ratkaisukeskeiseen ajattelutapaan. Käytännössä ratkaisukeskeiset ongelmanratkaisuryhmät olivat jääneet myöhemmin osaston toiminnoista pois. Yhteisöllisyys tarkoitti lähinnä kaikkien osallistumista sekä vastuuta (Yhteisökuntoutuksen käsikirja, Sörkka yhteisön mallin mukaisesti 2010, 3).

Rikosseuraamusvirasto tilasi vuonna 2003 Järvenpään sosiaalisairaalan tutkimusyksiköltä tutkimuksen Helsingin vankilan päihdeettömästä osastosta. Jouni Tourusen ja Jussi Perälän (2004) päihdeetöntä osastoa koskevassa arviointi- ja kehittämistutkimuksessa suositeltiin teoreettisen viitekehyksen (kognitiivinen terapia ja yhteisöhoito) sekä yhteisen työotteen

vahvistamista koulutuksen ja työnohjauksen avulla. Suosituksissa mainittu kognitiivisten tehtävien lisääminen ei toteutunut osastolla, koska työryhmä koki yhteisökuntoutukseen perustuvan työskentelyn vankilaympäristöön sopivammaksi sekä sinne paremmin sovellettavissa olevaksi päihdekuntoutuksen viitekehikseksi (Yhteisökuntoutuksen käsikirja, Sörkka yhteisön mallin mukaisesti, 3-4). Päihdetön osasto nimettiin Sörkka yhteisöksi, jotta yhteisölle muodostuisi identiteetti itsestään. Uuden nimen suunnittelemiseen osallistuivat työryhmän lisäksi myös vangit. Yhteisön nimeämisellä pyrittiin lisäämään yhteisön jäsenten yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä hahmottamaan yhteisön olemassaolon merkitystä (Yhteisökuntoutuksen käsikirja, Sörkka yhteisön mallin mukaisesti, 5).

Turun vankilassa on toteutettu yhteisöhoitoa vuodesta 2008. Yhteisön toiminnassa on alusta saakka sovellettu Sörkka-mallia. Turun yhteisön entinen erityisohjaaja Satu Miettinen-Koivusalo on kirjoittanut Sörkka-mallin käsikirjan yleisempään muotoon, jota on mahdollista hyödyntää turvallisuus- ja toimintarakenteesta riippumatta useissa eri vankiloissa. Turun yhteisön toimintaa on alusta alkaen ohjannut käsikirjan lisäksi asiakaslähtöisyys, demokraattisuus, palautteen antamisen ja saamisen merkitys, sekä jatkokuntoutuksen järjestäminen (Miettinen-Koivusalo 2012, 12). Turun yhteisö tekee tiivistä yhteistyötä Käyrän avovankilassa toimivan Käyräpark - yhteisön kanssa. Käyräparkin työntekijä käy viikoittain pitämässä ryhmää Turun yhteisössä ja Turun työntekijät vastaavasti Käyrässä. Tällöin Käyräparkin ohjaaja pääsee myös tutustumaan vankeihin ennen kuin he hakevat Käyräparkkiin. Tämä helpottaa huomattavasti arviointia vangin valmiuksista Käyräparkin avoimpiin olosuhteisiin sekä soveltuvuutta yhteisöön. Turun yhteisön työntekijä pääsee Käyrässä pitamiensä ryhmien avulla jatkotyöskentelemään tuttujen vankien kanssa ja arvioimaan kuntoutuksen jatkumoa. (Pakkala & Sirkola 2017).

Käyrän avovankilassa toimivan Käyräparkin toiminta alkoi Turun ja Käyrän vankilan projektina vuonna 2015. Ensimmäiset vangit otettiin yhteisöön vuonna 2016. Käyräparkin toimintaa ohjaa vahvasti Rikosseuraamuslaitoksen strategian usko ihmisen kykyyn kasvaa ja muuttua, rakentaa kuntoutusjatkumoa sekä mennä kohti avoimempaa täytäntöönpanoa ja asteittaista vapautumista. Päihdelinjausten osalta toiminnan lähtökohtina ovat kuntoutusjatkumot vankeuden aikana sekä intensiivinen kuntoutus myös avolaitoksessa. Kuntoutus Käyräparkissa perustuu vankiloitten yhteisökuntoutuksen käsikirjaan. Yhteisö on täysin oma osastonsa, joka on erillään muusta vankilasta. Yhteisön vankeja valittaessa otetaan huomioon muun muassa se, että vangin on oltava avolaitoskelpoinen, hakijan päihdekuntoutuksen tarve, vangin oma motivaatio, riittävä psyykinen terveys yhteisöhoidolliseen ohjelmaan, ja sopiva jäljellä oleva rangaistusaika, noin 8-15 kuukautta. Tässä kohtaa voidaan käyttää myös yksilöllistä harkintaa. Yhteisöön valittavalla vangilla ei saa myöskään olla riippuvuutta aiheuttavaa lääkitystä.

5.4 Yhteisökuntoutus Suomen vankiloissa

Ihmisarvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, turvallisuus, sekä usko ihmisen mahdollisuuksiin muuttua ja kasvaa. Nämä ovat Rikosseuraamuslaitoksen määräämän strategian mukaisia arvoja, joiden pohjalta myös yhteisökuntoutusta toteutetaan. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020).

Rikosseuraamuslaitoksen ohjelmatyön periaatteiden mukaisesti vangille tulee tarjota mahdollisuutta niin motivointiohjelmiin kuin vaikuttavuusohjelmiinkin, joista jälkimmäiseen yhteisökuntoutus kuuluu (Sirkola 2017). Yhteisökuntoutuksellisten osastojen kustannukset ovat kenties suuremmat kuin normaalien vankiosastojen, tai muiden kevyempien hoitomuotojen. Yhteisöjen arvellaan kuitenkin maksavansa positiivisten vaikutusten kautta itsensä takaisin 2-3 vuoden sisällä. (Tourunen 2000, 26).

Vankiloissa yhteisöhoidon ja vankilan filosofia kohtaavat ristiriidan, sillä vankiloiden funktioksi katsotaan rangaistus. (Yhteisökuntoutuksen käsikirja, 15). Yhteisöhoito edellyttääkin onnistukseen tiettyjä yhteisesti sovittuja pelisääntöjä. Vankilassa tulee luonnollisestikin hyväksyä se, että vankilalla on omat sääntönsä, joiden mukaan myös yhteisön on toimittava. Vankilassa itsessään voidaan ajatella olevan sisällä monta eri yhteisöä: monta osastoa, vangit vs. henkilökunta, kuntoutushenkilökunta vs. valvontahenkilökunta ja niin edelleen. (Vaasan yhteisön käsikirja). Vaasan vankilan mukaan yhteisöhoidon edellytyksinä voidaan pitää seuraavanlaisia seikkoja:

- Yhteisöön motivoitunut ympäristö
- yhteisön jäsenet ovat tietoisia kuntoutuksen tavoitteista ja ovat valmiita tukemaan toisiaan sen saavuttamisessa
- selkeät rajat ja säännöt
- jokainen kantaa yhtäläistä vastuuta yhteisön toimivuudesta
- yhteisössä jokainen on veljensä vartija
- luottamuksellisuus
- jokaisella on oikeus ilmaista tunteensa yhteisöhoidon ohjeiden mukaisesti
- kenelläkään ei ole oikeutta uhkailla muita yhteisön jäseniä
- huomioidaan yksilöt
- päätökset tehdään yhteisönä
- pyritään antamaan enemmän myönteistä kuin kielteistä palautetta
- vastuu yhteisön tehtävien tekemisestä on kaikilla yhteisön jäsenillä
- tarkan kuntoutus- ja päiväohjelman noudattaminen
- toipumis-, ei suorituspainotteinen ohjelma.

(Vaasan yhteisön käsikirja).

Murron mukaan (Murto 2013, 25) samankaltaisen menneisyyden omaavat henkilöt, ovat mitä parhaita tukijoita toisilleen uuden elämäntavan oppimisessa ja muutosten keskellä. Tämä on se mikä hänen mukaansa on hyvä terapeutti yhteisö.

Yhteisön arki ja käytännöt on organisoitu siten, että ne tukevat yksilöllisen muutoksen syntymistä mahdollisimman tehokkaasti. Henkilökunnan keskeisenä tehtävänä on kannatella yhteisön rakenteita ja kulttuuria. Tärkeässä roolissa on yhteisön ja vertaistuen hyödyntämisen kautta syntyvä sosiaalisen oppimisen prosessi (Miettinen - Koivusalo 2012, 24).

Henkilökunnan rooli yhteisössä on ohjata ja tukea vankeja muutosprosessissa. Vankien puolesta asioiden tekemistä ja hoitamista pyritään välttämään, jotta vangin oma aktiivisuus säilyisi eikä passivoitumista tapahtuisi. Henkilökunnan tehtävänä on myös rohkaista vankeja tuomaan asioita esille vertaisyhteisöön, koska yhteinen asioiden käsittely tukee myös muiden yhteisön jäsenten toipumista. Vankilan yhteisö on hyvin intensiivinen ympäristö jossa henkilökunta viettää normaalia enemmän aikaa vankien seurassa. Työntekijöiden on kyettävä ammatillisesti arvioimaan työn tavoitteita. Heidän on myös käytävä keskustelua omien tunteiden ja ristiriitojen kanssa ammatillisuuden näkökulmasta. Turvallisuuden kannalta onkin hyvin tärkeää, että henkilökunnalla on avoimet välit niin yhteisön omien työntekijöiden kuin muidenkin vankilassa työskentelevien kanssa. Henkilökunta huolehtii myös yhteisön organisoinnista ja toiminnoista, sekä toimii yhteisön korkeimpana auktoriteettina. Yhteisön toimivuuden kannalta on hyvin tärkeää se, että henkilökuntaa näyttäytyy yhteisöön päätöksissään yksimielisenä, rationaalisena ja enustettavana. (Miettinen-Koivusalo 2012, 31-32).

Vankien valintaprosessi yhteisöihin alkaa vangin itsensä lähettämällä hakemuksella. Yhteisöön valikoituu vankeja, joiden elämänhallinta on heikkoa, ja joiden elämäntyylit ovat leimanneet päihteet sekä rikollinen käyttäytyminen. Hakemuksia käsiteltäessä otetaan huomioon myös valintakriteerit sekä suunnitelmallinen rangaistusajan käyttö pohjautuen rangaistusajansuunnitelmaan (Ransu). Valintakriteerien täytyessä työryhmä haastattelee ja valitsee yhteisöön soveltuvat vangit. Mikäli vangin valintakriteerit eivät täyty, hän saa itselleen kirjallisen päätöksen tästä ilman haastattelua. Yhteisökuntoutus on tarkoitettu vangeille, joiden uusimisriski on korkea tai keskikorkea.

Haastatteluissa kiinnitetään ensisijaisesti huomiota vangin tarpeiden ja tavoitteiden soveltuvuutta yhteisön toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen, sekä riittävään psyykkiseen ja fyysiseen toimintakykyyn. Tavoitteena haastatteluille on selvittää vangin motivaatio sekä tarve kuntoutukselle. Valitulla vangilla on yhteisöön saapuessaan vielä yhden kuukauden koeaika, jolloin hänen motivaatiotaan ja sopeutumistaan muuhun yhteisöön arvioidaan sekä yhteisön muiden jäsenten, että henkilökunnan taholta. Näin myös yhteisön jäsenet pääsevät mukaan valintaprosessiin.

Yhteisökuntoutuksen vaikuttavuuden kannalta on erityisen tärkeää se, missä vaiheessa rangaistusta vanki valitaan yhteisöön. Valittaessa vanki kuntoutukseen liian aikaisessa vaiheessa rangaistusta, ja vangin joutuessa kuntoutuksen jälkeen takaisin suljetummalle osastolle yli kolmeksi kuukaudeksi, yhteisöhoidon vaikuttavuus laskee. Kun kuntoutus ajoitetaan vangin rangaistusajan loppuun, olisi huomioitava, että rangaistusta on jäljellä yli 6 kuukautta, jotta vaikuttavuus ei laskisi. Suositeltavaa olisikin, että kuntoutusjakso kestäisi 6-12 kuukautta. Hoidon pituudella katsotaan olevan yhteys retkahtamisriskiin. (Miettinen-Koivusalo 2012, 35-39 & Sirkola 2017).

Yhteisöjen menetelmiin kuuluvat erilaiset toiminnallisiin, kuntouttaviin ja itseavullisiin keskittyvät ryhmät. Toiminnalliset ryhmät sisältävät joissain vankiloissa työtoimintaa. Niissä vankiloissa joissa ei tätä ole tarjolla, on viikko-ohjelmaan sisällytetty muita toimintoja. Arjentaitoja opetellaan ruokaryhmissä, tai yhteisössä on muutoin sovittu ruokahetkistä, jolloin ruoka valmistetaan ja syödään yhdessä. Liikunta kuuluu yhtenä tärkeänä osana toiminnallisiin menetelmiin. Laitoksesta riippuen se voi olla viikko-ohjelmaan sisällytetty aamulenkki tai esimerkiksi kahdesti viikossa oleva kuntosalitunti. Kädentaitoja, kuten esimerkiksi puutöitä voidaan tehdä vankilan resursseista ja toimitiloista riippuen.

Kuntouttavissa ryhmissä käsitellään päihdeongelmaa ja siihen liittyviä teemoja yksityiskohtaisemmin. Elämänkaariryhmässä vangeilla on työstettävänä viisi erilaista tehtävää, jotka jokainen tekee itsenäisesti ja esittää muulle yhteisölle. Tehtävissä käydään läpi mm. vangin päihdehistoriaa, päihdeiden käytön sekä lopettamisen hyötyjä ja haittoja. Mietitään ”tulevaisuuden minää” ja sellaisia asioita johon tuolloin olisi kiinnitettävä huomiota. Lisäksi jokainen vanki kirjoittaa ja kertoo muulle yhteisölle oman elämäntarinansa sellaisena kuin hän itse sen näkee. Teemaryhmissä käsitellään päihdeaddiktiota ja toipumista. Vangeilla on myös mahdollisuus toivoa aiheita joita he haluavat käsitellä. Aiheet voivat olla valmiiksi sovitulta aiheistolalta tai sitten yhteisön sisällä keskustelua herättäviä asioita, jotka kuitenkin liittyvät päihdekuntoutukseen. Päihdeproblematiikka on hyvin moniulotteinen, joten aiheiden kirjo voi olla hyvin laaja. Teeman aiheet voivat liittyä jatkokuntoutukseen, retkahdukseen, itsetuntemukseen, sosiaaliin suhteisiin tai talouteen, muutaman esimerkin mainitakseni. Aiheet vaihtelevat luonnollisesti ryhmän sen hetkisen tilanteen ja kokoonpanon mukaisesti.

Tunneryhmissä opetellaan havaitsemaan, tunnistamaan ja käsittelemään tunteita, oli kyseessä sitten positiiviset tai negatiiviset tunteet. Addiktien lopettaessa päihdeiden käytön, he tyypillisesti kokevat lisääntyvästi erilaisia tunteita. Näiden tunteiden ja tilanteiden hallintaan tunneryhmässä pyritään, koska päihderiippuvuuteen kuuluu usein osana kyvyttömyyttä käsitellä vaikeita tai epämukavuutta aiheuttavia tuntemuksia. Itseapuun perustuvat ryhmät perustuvat itsevastuulliseen filosofiaan. Vanki ei tällöin nojaa työntekijöihin, vaan ottaa itse vastuun toipumisestaan. Tällaisiksi ryhmiksi voidaan laskea AA (nimettömät alkoholistit) sekä NA (nimettömät narkomaanit) jotka perustuvat vertaistukeen ja kokemusten jakamiseen. Näiden muiden ryhmien lisäksi, yhteisössä voidaan pitää vapaaehtoista rentoutusryhmää, jonka sisältö riippuu

pitkälti vankilan henkilöstöresursseista. Ryhmän voi ohjata myös yhteisön vanhin, käyttämällä apunaan valmista rentoutukseen tarkoitettua CD-levyä. (Miettinen-Koivusalo 2012, 43-52).

Vankilan säännöt eivät ole ainoita sääntöjä jotka ohjaavat yhteisössä olevia. Tämän lisäksi on noudatettava yhteisön omia sääntöjä sekä kuntoutustasojärjestelmää (liite 1). Tasojärjestelmä on yhteisön oma hierarkinen järjestelmä, jonka kuntoutuksellisenä tavoitteena on lisätä kuntoutujan vastuullisuutta itsestään ja toisista eri tasojen myötä. Tasoja on kolme ja jokaiselle taso on määritelty yhteisön jäsenen sosialisoinnin, henkilökohtaisen kasvun ja psykologisen ulottuvuuden kautta. Jokaiselle tasolle on määritelty myös omat vastuutehtävät. Tasojärjestelmässä voi edetä yhteisössä ollun ajan ja nykyisistä vastuutehtävistä suoriutumisen perusteella. Yhteisökokouksessa arvioidaan vangin kuntoutustavoitteiden toteutumista ja sen perusteella arvioidaan seuraavalle tasolle pääsyä. Etenemistä ei tapahdu, jos kuntoutuksen ei katsota edistyneen. (Miettinen-Koivusalo 2012, 53-59).

Vankilan sisällä toimivassa yhteisössä noudatetaan vankeinhoidonasetusta toimintoihin osallistumisesta. Yhteisöön tullessaan vanki sitoutuu ryhmätoimintoihin, ellei terveydentila ole esteenä osallistumiselle. Tällöin vangin on oltava yhteydessä sairaanhoitajaan saadakseen sairauslomia toiminnosta. Vapaa-ehtoiseen osallistumiseen perustuvia ryhmiä ovat itseavulliset ryhmät, ulkoilut sekä mahdollinen rentoutusryhmä. (Miettinen-Koivusalo 2012, 59-60).

Vankilan järjestyssäännöt turvallisuuden ohella ovat yhteisön toiminnan perusta. Yhteisössä esille tulevista asioista, niin myönteisistä kuin kielteisistäkin keskustellaan aina mahdollisuuksien mukaan yhteisössä. On kuitenkin asian luonteesta riippuen, otettava huomioon loukkaako käsittely jonkun yksityisyyttä tai laitosturvallisuutta. Asian vakavuudesta riippuen voi seuraamuksena olla tason alentaminen tai osastolta siirto. Vanki voi myös itse vaikuttaa lievempien rikkomusten seuraamukseen ottamalla vastuuta tekemisestään ja keskustelemalla rehellisesti asiasta. Toisen vangin rikkomus opettaa myös muille yhteisön jäsenille vastuunottamista. Tämän vuoksi on hyvä keskustella rikkomuksista ja niiden seuraamuksista. Mikäli joku yhteisön vangeista rikkoo vankilomalla lomaehtoja, syyllistyy rikokseen osastolla tai lomalla, tai antaa positiivisen päihdeseulan, tapahtuu aina välitön yhteisöstä poistaminen. Tällaiset asiat keskustellaan aina jälkeenkäin ja vanki voi halutessaan osallistua näihin keskusteluihin, vaikkei yhteisön jäsen enää olisikaan. (Miettinen-Koivusalo 2012, 51-63). Suljetussa vankilassa tätä rajoittaa käytännössä kuitenkin vankilan sektorointi, joka hankaloittaa vangin osallistumista toisesta siivestä tai kerroksesta (Pakkala 2017).

Yhteisöön tulevat vangit laativat jatkokuntoutussuunnitelman ensimmäisen kuukauden aikana yhdessä yhdyshenkilönsä kanssa. Tarkoitus on lähettää jatkokuntoutusanomukset eteenpäin, kun yhteisössä on vietetty kuusi kuukautta. Perustellusti, esimerkiksi rangaistusajan lyhyiden vuoksi voi anomukset lähettää myös aiemmin. Jatkokuntoutuksen tavoitteena on toiminta, joka

tukee rikoksettomaan ja päihdeettömään elämään. Jatkokuntoutus voi tapahtua avoimemmissa olosuhteissa toisessa vankilassa, päihdekuntoutuslaitoksessa tai avokuntoutuksessa, riippuen vangin rangaistusajan pituudesta. Jatkokuntoutus olisi hyvä suunnitella moniammatillisessa yhteistyössä vankilan muun henkilökunnan tai siviilipuolen toimijoiden kanssa. (Miettinen-Koivusalo 2012, 69-70; Sirkola 2017).

Lyhyet kuntoutumisjaksot merkitsevät asiakkaiden suurta vaihtuvuutta. Tämä estää henkilöstön tukena toimivan ja yhteisöön sitoutuneen asiakkaiden ydinryhmän muodostumisen lukuun ottamatta lyhyitä ja satunnaisia kausia. Terapeuttisen kulttuurin kehittäminen ja ylläpitäminen, jää silloin henkilöstön vastuulle (Murto 2013, 25). Anna-Liisa Hännikäinen-Uutelaisen (Hännikäinen-Uutela 2004, 152-186) tekemässä väitöskirjassa tulee myös esiin riittävän pitkän hoitoajan merkitys toipumisen auttavana tekijänä.

Vankilayhteisön vaarana voi olla myös kaksinaismoralistisen asetelman syntyminen: vangit ovat todellisuudessa sitoutuneita vanhoihin rikosmyönteisiin arvoihin, mutta antavat henkilökunnan ja kenties muiden vankienkin ymmärtää, että ovat sitoutuneet prososiaalsiin arvoihin. (Miettinen-Koivusalo 2012, 17).

5.5 Yhteisöhoidon laadun ja vaikuttavuuden arviointi

Arviointia vankiloiden yhteisökuntoutuksesta toteutetaan keräämällä säännöllisesti palautetta kuntoutukseen osallistujilta. Kyselylomakkeeseen (liite 2) vastataan anonyymisti ja vangit palauttavat lomakkeet ennalta sovittuun paikkaan anonyymisti, eli nimettömänä. Yhteisöille suunnatut yleiset laatustandardit on laatinut Kaipio (2009). Näitä standardeja seuraamalla voidaan arvioida toiminnan laatua sekä mahdollisesti käyttää myös työryhmässä arvioinnin välineenä. (Miettinen-Koivusalo 2012, 72). Vaikuttavuutta voidaan tutkia myös sillä, että annetaan yhteisöstä lähteville vangeille uudestaan täytettäväksi CMR -testi (liite 3). Tällöin voidaan vertailla vangin yhteisöön tulo ja lähtövaiheen testejä. Näitä vertailemalla voidaan mitata kuntoutuksen läpikäymisen aiheuttamia vaikutuksia valmiudessa, motivaatiossa ja tilanteessa. (Miettinen-Koivusalo 2012, 72).

Lipton (1998) on yksi kansainvälisistä tutkijoista, joka on tutkinut terapeuttisen hoitoyhteisön vaikuttavuutta. Tourunen (2000) kertoo kirjoittamassaan Epäilyksen polttopiste, kuinka Lipton on käynyt läpi viisi eri arviointitutkimusta. Nämä tutkimukset osoittavat hänen mielestään sen, että yhteisökuntoutuksella on suuri vaikutus kuntoutujan irrottautumiseen rikollisuudesta, päihdeistä sekä vankilakierteestä. Tutkimusten asiakaskuntana on ollut pääosin rikos ja päihdekierteessä olevia moniongelmaisia vankeja, mikä hänen mukaansa vahvistaa tulosten merkitystä. Tourusen mukaan sillä, mitä enemmän ja määrätietoisemmin yhteisöihin panostetaan, saadaan sitä selkeämpiä vaikutuksia aikaiseksi. Hänen mukaansa vankien sitoutuessa hoitoihin ja periaatteisiin pidemmäksi aikaa, myös tulokset ovat pysyvämpiä ja parempia. (Tourunen 2000, 26). Murto (2013, 109) kertoo tutkimuksesta, joka on tehty Yhdysvalloissa, Nevadan osavaltiossa, Hendersson hospitalissa. Tutkimus oli seurantatutkimus, jossa verrattiin hoitoaikoja

sekä hoidon jälkeen kolmen vuoden sisällä tapahtuneita pidätyksiä sekä vankila ja sairaala jaksoja. Tutkimuksen mukaan hoitoajasta riippumatta 41% selvisi kolmen vuoden seurantatutkimuksen mukaan ilman yllä mainittuja tapahtumia. Niistä potilaista joiden hoito oli kestänyt yli seitsemän kuukautta, selvisi 71% ilman yllä mainittuja tapahtumia.

Vaikuttavuutta tulisi Miettinen-Koivusalon (2012, 73) mukaan arvioida jokaisessa yhteisökuntoutusta toteutettavassa vankilassa tilastoinnilla joka olisi integroitu vankitietojärjestelmään. Hänen mielestään tulisi myös kehittää yhteisöjen yhteinen itse- ja vertaisarviointijärjestelmä, jonka avulla vankiloiden yhteisöhoitoa voitaisiin laadullisesti sekä kehittää että valvoa.

6 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön muodoksi valikoitui toiminnallinen. Työelämän edustajan kanssa pohdimme alussa erilaisia vaihtoehtoja, mutta toiminnallisen toteuttaminen koettiin parhaaksi vaihtoehdoksi sekä aiheen kehittämisen, että oman ammatillisen kasvun kannalta. Tässä osiossa esittelen toiminnallisen opinnäytetyön, miten sen aineisto on kerätty ja analysoitu sekä kyselylomakkeen tutkimusasetelman sekä rakenteen.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on yhdistää teoria ja käytäntö. Toiminnallista tietoa tarvitaan varsinkin aloilla missä keskeisessä asemassa ovat; käytännöllisyys, taidot sekä sovellettavuus. Juurikin näille aloille toiminnallinen opinnäytetyö on sopiva, koska se vastaa sekä teoreettisiin että käytännöllisiin tarpeisiin. Ero perinteiseen tutkimukseen on siinä että, tavoitteena on löytää käyttökelpoista tietoa josta olisi hyötyä käytännössä, kun perinteisessä tutkimuksessa luodaan teoreettista tietoa havaintojen perusteella. Toiminnallisen tutkimuksen tutkija on osallistuva ja aktiivinen toimija, kun taas perinteisessä tutkimuksessa tutkija on objektiivinen ja ulkopuolelta havainnoiva. (Vilka & Airaksinen 2003, 7-8; Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2006, 19,29). Heikkinen ym. (2006, 20) kertovat kuinka tutkijan suhtautuminen aineistoon ja sen analysointiin muuttuu pakostakin, kun hän tarkastelee sitä sisältä päin. Käyttäessään omia havaintoja tutkimusmateriaalina yksinään tai muun materiaalin ohella tutkijan ymmärrys aiheeseen kehkeytyy Heikkisen mukaan vähitellen.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on suositeltavaa, että työlle on toimeksiantaja työelämän puolelta. Tällöin opiskelija pääsee toteuttamaan työelämälähtöistä tutkimusta sekä näyttämään omaa osaamistaan laajemmin. Toimeksiantajalle tehtävä tutkimus myös sitouttaa opiskelijan aikatauluihin sekä tiimityöhön. Eduiksi voidaan varmasti laskea myös se, että opiskelija pääsee tutkimusta tehdessään peilaamaan omia tietoja sekä taitoja senhetkiseen työelämään. Työelämälähtöistä toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää mitoittaa työn laajuus verrattuna työlle asetettuihin opintopisteisiin sekä ennen kaikkea henkilökohtaisiin voimavaroihin. Ennen työhön ryhtymistä on hyvä miettiä yhdessä eri osapuolten kanssa opiskelijan sen

hetkistä elämäntilannetta ja mahdollisuutta sitoutua projektiin. Tällainen pohdinta tukee ammatillista kasvua sekä lisää vastuuntuntoa opinnäytetyöstä. (Vilka & Airaksinen 2003, 15-19). Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien suunnitteluvaiheessa yhteistyö toimeksiantajan ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa oli päivittäistä ja työn laajuutta pohdittiin useaan, eri vaiheeseen. Yhteistyössä eri osapuolten kanssa saimme kokoon mielestämme kattavat kehittämispäivät joiden aihepiiri tuki toiminnallisen työn tarkoitusta.

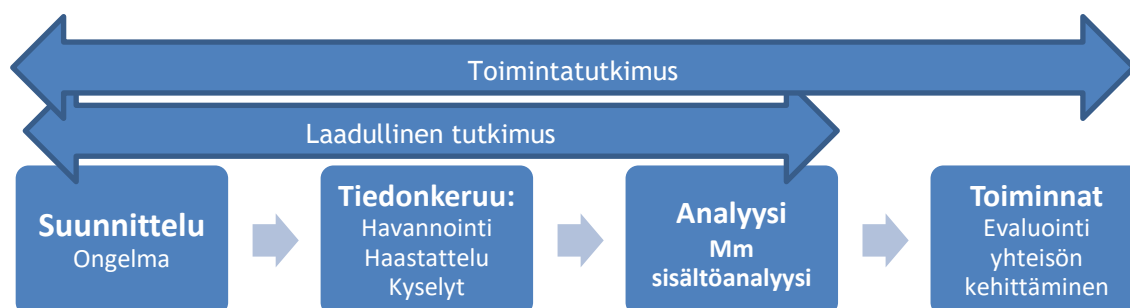
Toiminnallista opinnäytetyötä on hankala toteuttaa ilman kohderyhmää. On mietittävä kenelle tuote, tapahtuma tai ohjeistus on kohdistettu, mitä ongelmaa ollaan ratkaisemassa ja ketä tämä ongelma koskettaa. Kohderyhmän määrittämiseen vaikuttaa pitkälti toimeksiantajan toive sekä tavoitellut tuotokset. Tarkoin määritelty kohderyhmä auttaa valitsemaan oikean sisältövaihtoehdon tuotokseen sekä auttaa rajaamaan myös opinnäytetyön sisällön laajuutta. (Vilka & Airaksinen 2003, 38-40). Kohderyhmäksi valikoituivat kaikki yhteisökuntoutuksen parissa työskentelevät ammattilaiset. Tällä käsitteellä tarkoitettiin tässä yhteydessä hyvin laajasti kaikkia niitä henkilöitä jotka ovat jollain tavalla kosketuksissa yhteisön toimintaan. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kautta kutsu kehittämispäiville meni kaikille vankiloissa toimiville päihdetyöntekijöille, rikosseuraamusmiehille sekä johdolle. Yhteisöiden vartijoita tiedotettiin erikseen, kuten myös siviilissä toimiviin yhteisökuntoutuksen paikkoihin kutsut laitetettiin erikseen. Julkisesti päivistä tiedotettiin Kriminaalihuollon tukisäätiön ylläpitämässä portti vapauten nettiportaalissa, minkä kautta saatiin tietoa levitettyä laajemmalti yhteisöjen parissa työskentelevien ammattilaisten pariin.

Toiminnallisesti tuotetusta opinnäytetyöstä aiheutuu, lähes tulkoon väistämättä jonkinlaisia kustannuksia. Kustannuksista vastaavat joko toimeksiantaja tai opiskelija itse. Kustannuksista ja budjetin määrästä on hyvä keskustella toimeksiantajan kanssa alkuvaiheessa. Tällä on kuitenkin merkitys työn laajuuteen. Budjetti väijäämättä vaikuttaa myös erilaisiin valintoihin työn edetessä. (Vilka & Airaksinen 2003, 51-53). Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien kustannuksista vastasi Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. Budjetiksi oli määräytynyt viisisataeuroa, joilla kustannettiin tervetulokahvit sekä puhujien matkakustannukset. Tilat koulutuskeskus tarjosi ilmaiseksi.

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä ei tutkimuksen tekeminen ole aina tarpeen tai sen teko tapaa tulisi ainakin tarkoin harkita, sillä muutoin työ saattaa kasvaa kohtuuttoman suureksi tuotoksen ohella. Laadullisin menetelmin tehtyyn tutkimukselliseen opinnäytetyöhön verrattuna, aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida yhtä järjestelmällisesti ja tarkkaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 57-58). Kehittämispäivien palautekysely analysoitiin osittain laadullisin menetelmin, jotta saataisiin tietoa päivien tarpeellisuudesta jatkossa. Opinnäytetyö varsinaisista tuotoksista eli workshopin aineistosta kerättiin yhteenveto, jota ei lähdetty analysimaan erikseen. Toimeksiantaja koki, että yhteenveto tuotoksista olisi riittävä.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui toimintatutkimus yhdistettynä kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Toimintatutkimuksessa yhdistyy nimensä mukaisesti tutkimus ja toiminta. Heikkisen (2006) mukaan toimintatutkimus on interventioon perustuva, käytännönläheinen, osallistuva, reflektiivinen ja sosiaalinen prosessi. Toimintatutkimuksessa tutkimusongelma useimmiten täsmentyy tutkimuksen kuluessa. Tutkimusongelma tulee olla kehittämistyön kanssa samansuuntainen ja se useimmiten muodostetaan yhteisymmärryksessä kehittämishankkeeseen osallistuvien kanssa. Toimintatutkimus on tutkimusprosessin aikana tapahtuvaa ydinkäsitteiden käsitteellistämistä. Kun tutkimuksessa perinteisesti kiinnitetään huomiota siihen, miten asiat ovat, toimintatutkimuksessa ajatellaan, miten asiat ovat olleet ja mihin suuntaan ne ovat menossa. Toimintatutkimuksessa on myös useampia suuntauksia esim. kriittinen, osallistava, tutkiva opettaja -liike, toimintatiede, kommunikatiivinen toimintatutkimus, kehittävä työntutkimus sekä design-tutkimus. Onnistuneen toimintatutkimuksen jälkeen asiat ovat eri tavalla kuin ennen sitä. (Heikkinen ym. 2006, 36- 86).

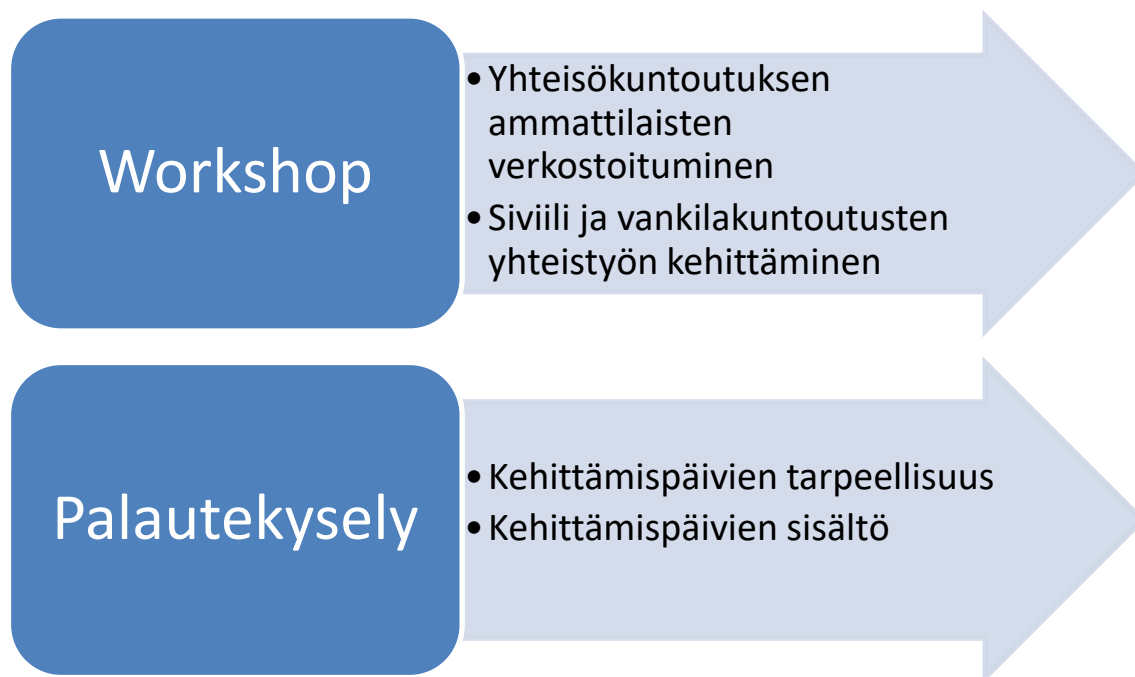
Kehittämispäivien osallistujille jaetut kyselylomakkeet sekä workshopista saadut tuotokset analysoitiin osittain laadullisen tutkimuksen keinoin. Laadullinen koska sen pyrkimyksenä on ilmiön syvempi ymmärtäminen. Kuten Kananen (2014, 21) toteaa, laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita, kun taas määrällisen tutkimus perustuu lukuihin. Toimintatutkimus luetaankin kuuluvaksi kvalitatiiviseen tutkimukseen. Kanasen (2014) esittämästä kuviosta ilmenee hyvin, miten toimintatutkimus jatkuu siitä, mihin laadullinen tutkimus loppuu.

Kuvio 1: Toimintatutkimuksen suhde kvalitatiiviseen tutkimukseen (mukaillen Stringe 2007, 211) (Kananen 2014, 26)

6.1 Aineiston keruu

Aineisto on kerätty kokonaisuudessaan kehittämispäivien aikana. Kohderyhmä koostui yhteisökuntoutuksen kehittämispäiville osallistuneista ammattilaisista ja asiakkaista. Seuraava kuvio havainnollistaa millä keinoilla mihinkin aiheeseen pyrittiin saamaan vastaus.

Kuvio 2: Workshopin ja palautekyselyn tavoitteet.

Ensimmäisen päivän aikana osallistujille jaettiin palautekysely, jolla haluttiin selvittää päivien tarpeellisuutta sekä sisällöllistä laatua. Tämän tarkoituksena oli saada selville, onko tämän kaltaisille kehittämispäiville tarvetta myös jatkossa ja jos on, niin minkälaisella sisällöllä. Palautekyselyt jaettiin ensimmäisenä päivänä siksi että silloin osallistujien määrä olisi suurempi kuin toisena päivänä ja näin ollen vastaukset saataisiin mahdollisimman monelta.

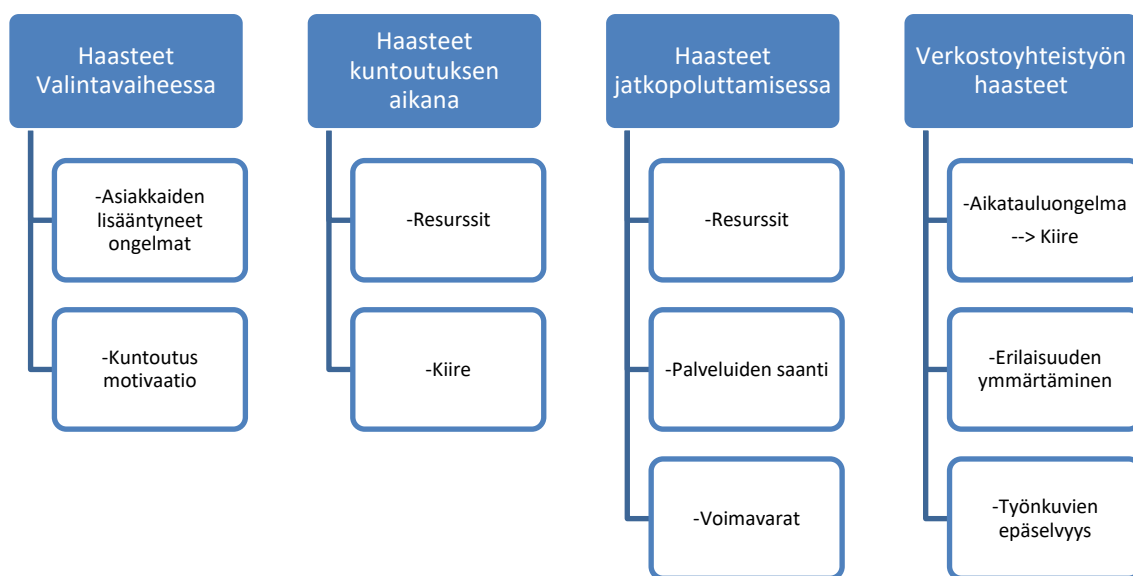
Kyselyt jaettiin lounastauon jälkeen ja kerättiin päivän päätteeksi, näin ollen osallistujille jäi hyvin aikaa vastata kysymyksiin. Toisen päivän workshopissa kysymykset liittyivät ammattilaisten verkostoitumiseen sekä siviili ja vankilakuntoutusten yhteistyön kehittämiseen. Päivät videoitiin kokonaisuudessaan, jotta esiin tulleisiin asioihin voisi palata tarvittaessa vielä myöhemmin.

6.2 Aineiston analyysi

Aineiston keruun tapahtuessa kyselylomakkeella sekä workshopin tuotoksilla, oli suurin osa aineistoa tekstimuodossa. Näiden lisäksi oli aineistoa täydentämässä kuvatut materiaalit workshop ryhmien esittelytilanteesta. Analyysi voidaan pitää myös aineiston tiivistämisenä tai järjestelynä. Kanasen (2014, 105) mukaan aineiston analysointi voidaan määritellä esim. ongelman pilkkomista pieniin, erillisiin osiin, jotka ratkaisemalla kokonaisuongelmakin toivottavasti ratkeaa.

Aineistoa työstäessäni ensimmäinen vaihe oli kirjoittaa puhtaaksi kaikki saatu aineisto. Toisessa vaiheessa litteroin videoidun materiaalin, poimien sieltä sellaisen aineiston mitä ei ollut workshoppeista aiemmin saaduissa materiaaleissa. Lopuksi kasasin saadun aineiston yhtenäiseksi

raportiksi. Aiheen hahmottamiseksi on käytävä keskustelua aineiston kanssa. Tällöin mietitään sanomisten tarkoituksia samalla kirjaten huomioita ylös. Aineistoa voidaan tarkastella eri näkökulmista ja tulkintoja voi näkökulmista riippuen olla monia. Onkin käytävä vuoropuhelua peilaten aineistoa tutkimuskysymyksiin. Toimintatutkimus pyrkii aina muutokseen. Muutos ei kuitenkaan itsenänsä riitä Kanasen (2014) mukaan riittäväksi vaatimukseksi tieteelliseen työhön, sillä silloin se on normaalia kehittämistyötä. Tieteellisyyden vaatimuksen toteuttamiseen vaaditaan tutkimuksellinen ote. Toimintatutkimuksessa tämä saadaan ongelman ratkaisun käytäntöönpanona (Kananen 2014, 117). Kun kaikki aineisto oli kirjoitetussa muodossa, analysoin aineistoin teemoittamalla sen. Teemoittelun apuna käytin erivärisiä kyniä, joilla alleviivasin aineistoista yhteensopivia ilmauksia. Pääteemoiksi tulivat workshop työpajojen teemat, joiden alle syntyi erilaisia alateemoja alla olevan kaavion mukaisesti.

Kuvio 3. Aineiston teemoittelu

Teemoittelua tehdessä saattoi huomata että, samat alateemojen aiheet esiintyivät jokaisen pääteeman alla. Sijoitin alateemat kuitenkin sellaisen pääteeman alle missä niitä eniten esiintyi. Palautekyselyn aineiston analysointi on lähempänä kvantitatiivista eli määrällistä kuin kvalitatiivista. Tämä johtuu siitä, että tyytyväisyyttä on helpompi mitata numeraalisesti ja näin ollen kuvata kaavioiden avulla.

6.3 Kyselylomakkeen tutkimusasetelma ja rakenne

Kyselylomaketta suunniteltiin siltä pohjalta, että siitä olisi hyötyä niin opinnäytetyön tuotoksen arvioinnissa kuin seuraavan mahdollisen kehittämispäivän järjestämisessä. Pyrkimyksenä oli saada tietoa päivien tarpeellisuudesta sekä sisällön laadusta.

Lomakkeen suunnittelussa täytyi ottaa huomioon se, että osallistujat tekisivät sen ensimmäisen päivän aikana ja luentojen aikana. Tällöin sen täytyisi olla yksinkertainen ja kysymysmäärän pysyttävä melko maltillisena, jotta vastaamiseen ei kuluisi liian paljon aikaa. Silti lomakkeesta olisi saatava mahdollisimman informatiivinen, jotta saataisiin tarpeeksi kattavat aineisto päivien arviointia varten.

Lomake jakautui niin että päivien tarpeellisuudesta, laadusta sekä sisällöstä kysyttiin kysymyksillä, johon oli mahdollista vastata ympyröimällä oikea vaihtoehto luvuista 1-5. Tämä siksi, jotta kysymyksiin olisi helppo ja nopea vastata sekä tyytyväisyyttä on helpompi analysoida numeraalisesti. Päivien kehittämistä olisi kuitenkin oltava avoimet kysymykset, samoin siitä miten osallistujat kokivat hyötyvänsä päivistä.

6.4 Kehittämistoiminnan eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistoiminnan luotettavuutta arvioidaan validiteetin ja reliabiteetin mukaan. Validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän ja -kohteen yhteensopivuutta: miten menetelmä sopii juuri sen ilmiön tutkimiseen, jota sillä on tarkoitus tutkia. Reliabiteetti eli toistettavuuden avulla arvioidaan tulosten pysyvyyttä alttiutta satunnaisvaihteluille (Heikkinen, Rovio & Syrjäla, 2006, 147). Nämä tutkimuksissa yleisin käytössä olevat tutkimusmittarit ovat kehittyneet luonnontieteistä. Tämän vuoksi ne eivät Kanasen (2010, 68) mielestä sovi kovin hyvin yhteiskuntatieteisiin, joissa tutkimuskohteena on ihminen sellaisenaan tai ryhminä. Ihminen ei toimi aina samalla tavalla ja järkevyytensä ja rationaalisuus ovat usein kaukana, jolloin sattuma vaikuttaa ilmiöön. Heikkisen ym. (2006) mukaan validiteetista ja reliabiliteetista ei kumpikaan sovellu laadullisen tutkimuksen mittareiksi. Luotettavuus on yksi määräävä tekijä prosessin etenemisessä. Luotettavuutta sekä työn uskottavuutta lisää asioiden dokumentointi prosessin eri vaiheissa. Olen kirjoittanut muistiinpanoja, aikatauluja sekä pitänyt yksinkertaista päiväkirjaa, jotta voisin jälkepäin palauttaa mieleen missä vaiheessa on tehty mitään ja miten prosessi on todellisuudessa edennyt. Koska kaiken muistaminen on täysin mahdotonta, olen myös perustellut valintojani itselle kirjaten perusteluja ylös. Tämä kaikki mikä on tapahtunut prosessin alkuvaiheista saakka lisää työn luotettavuuden arvioitavuutta sekä antaa uskottavuudelle pohjaa.

Hirsijärvi ja Hurme (2001, 189) toteavat että tutkimus tai valittu tutkimusmenetelmä ei välttämättä ole heikko, vaikka toinen tutkija päätyisikin erilaiseen tulokseen. Siitäkin huolimatta, että tutkija on dokumentoinut ja kuvannut tutkimuksensa kohta kohdalta ja kykenee perustelemaan valinnat ja menettelynsä uskottavasti, vaatimusten mukaisesti. Vilka (2015) sanookin että viime kädessä laadullisella menetelmällä tehdyssä tutkimuksessa luotettavuuden kriteerinä on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä, koska arvioinnin kohteena ovat tutkijan tutkimuksessaan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut. Tutkijan tuleekin siten arvioida tutkimuksensa luotettavuutta jokaisen tekemänsä valinnan kohdalla. (Vilka, 2015, 197). Tämä oli se, mihin myös itse pyrin oman prosessini aikana.

Tuomi & Sarajärvi (2002, 133) toteaa, että luotettavuutta arvioitaessa pitäisi ottaa huomioon myös puolueettomuusnäkökulma. On pohdittava omaa roolia tutkittavan yhteisön jäsenenä, omia arvoja, uskomuksia, yhteiskunnallista asemaa, uskonnollisten tai poliittisten asenteiden ja näkemysten merkitystä tutkimuksesta tehtyyn tulkintaan. Heidän mukaansa tutkimuksen tekee arvovapaaksi se, että tutkija paljastaa tutkimukseen vaikuttavat arvonsa, eli toisin sanoen asioista tehdään läpinäkyviä. Tämän katsotaan kytkeytyvän monella tapaa tutkimuksen tekemisen etiikkaan. Tämän tutkimuksen arvot pohjautuvat Rikosseuraamuslaitoksen arvoihin jotka ovat samassa linjassa omien arvojeni kanssa. Näihin luetaan mm. ihmisarvon kunnioittaminen, Oikeudenmukaisuus, usko ihmisen mahdollisuuksiin muuttua ja kasvaa sekä turvallisuus.

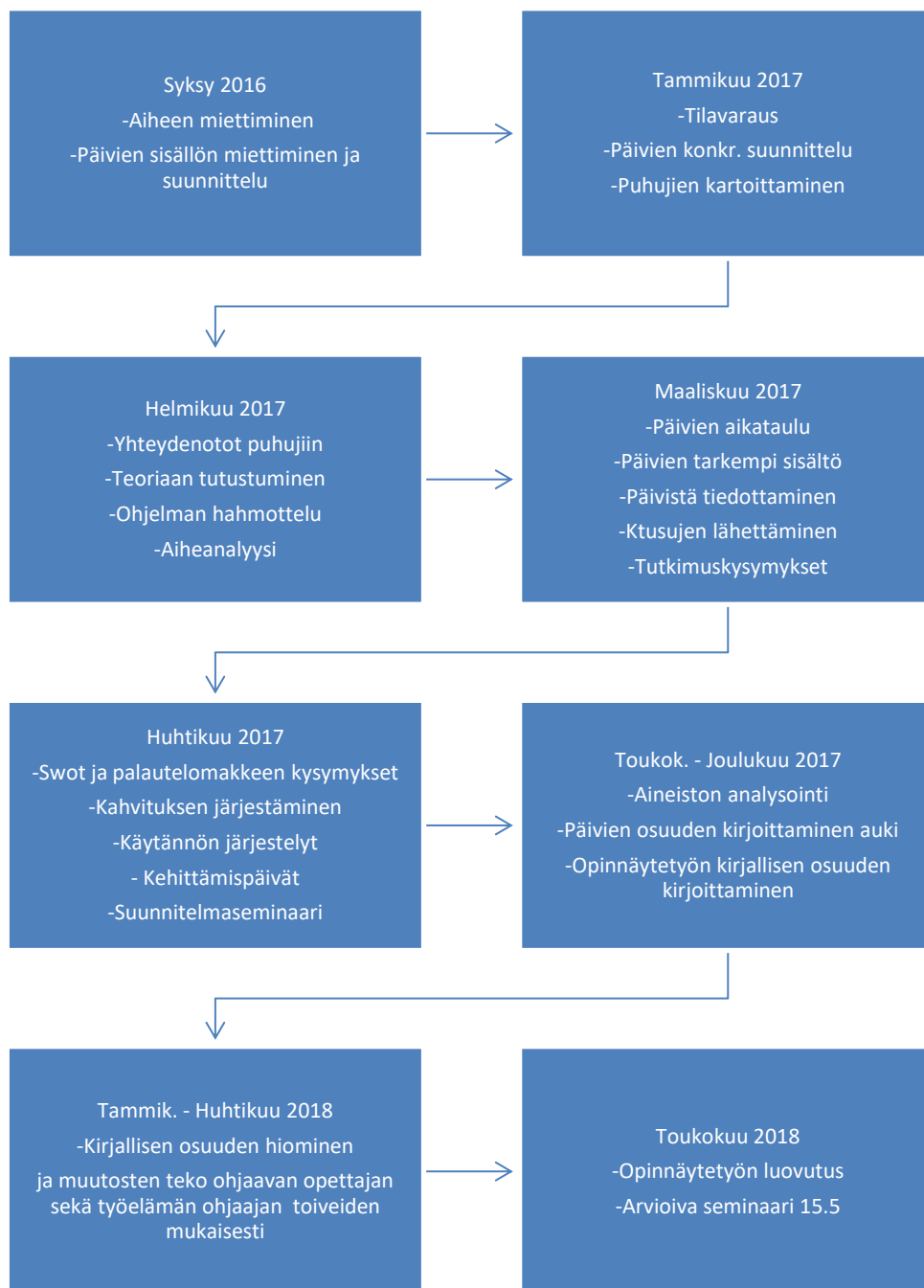
Heikkinen ym. (2006, 149) kertovat tutkija Steinar Kvalen ehdotuksen olleen siirtyä validiteetista validiointiin. Näiden ero on siinä että, kun validiteetilla viitataan johonkin pysyvään totuuteen tai tosiasioiden tilaan, jota tutkija pyrkii kuvaamaan, validioinnilla tarkoitetaan prosessia, jossa ymmärrys maailmasta kehkeytyy vähitellen. Tällöin totuus olisi Heikkisen ym. (2006, 149) mielestä jatkuvaa neuvottelua, keskustelua ja dialogia, eikä se olisi koskaan lopullisesti valmis. Kvalen mukaan Heikkinen ym. (2006, 149) ehdottavatkin viisi periaatetta toimintatutkimuksen arvioimiseksi. Ne ovat historiallinen jatkuvuus, reflektiivisyys, dialektisuus, toimivuus ja havahduttavuus. Näiden mukaan laatua ei voisi arvioida kriteeri kerrallaan, toisista erillään. Kokonaisuus on heidän mukaan enemmän ja toisenlainen kuin osiensa summa. Siinä laatuperiaatteet limittyvät keskenään.

7 Opinnäytetyön toteutus

Tässä osiossa kerron, kuinka opinnäytetyöni on toteutettu. Esitän ensimmäisessä kappaleessa opinnäytetyöprosessin aikataulusuunnitelman sekä sen, kuinka todellisuudessa työ eteni. Opinnäytetyön toteutus aloitettiin kehittämispäivien suunnittelulla, joten siinä kappaleessa esitän kuinka kehittämispäivien suunnittelun toteutukseen saakka. Workshop kappaleessa kerron workshop työskentelyn ideaa sekä kehittämispäivillä toteutettujen työpajojen aiheet sekä tulokset. Lopuksi kerron päiville laaditusta palautelomakkeesta sekä sen tuloksista

7.1 Opinnäytetyöprosessin aikataulu

Opinnäytetyöni aikataulu venyi pidemmäksi kuin alkujaan olin ajatellut. En ollut osannut arvioida kuinka paljon itselläni olisi resursseja sen tekoon perhe-elämän ja töiden ohessa. En myöskään osannut arvioida opinnäytetyön työmäärää. Lopullinen aikataulu muotoutui alla olevan kuvion mukaiseksi.

Kuvio 4: Opinnäytetyön aikataulu

7.2 Kehittämispäivät

Idea kehittämispäiville tuli työharjoitteluni ohjaajalta Käyrän yhteisöstä. Yhteisöjen välistä yhteistyötä on tehty tiiviisti Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella, mutta toiveissa oli koko maan laajuinen tapaaminen, missä olisi mahdollista tavata muita yhteisökuntoutuksen parissa työskenteleviä niin siviilien jatkokuntoutuspaikoista kuin vankilayhteisöistäkin.

Kehittämispäiviä lähdettiin suunnittelemaan yksipäiväisenä tapahtumana syksyllä 2016. Tuoloin päivien toteutuminen oli vielä melko epävarmaa ja asiaa suunniteltiin lähinnä ison kysymysmerkin alla. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen luvattua tammikuussa 2017 toimitilat kehittämispäiville alkoi varsinainen suunnittelu edetä. Toimitilavarausten vuoksi päivät määräytyivät huhtikuulle 2017, mikä oli suunniteltua aiemmin. Tämä lähinnä tarkoitti sitä, että suunniteltua aikataulua täytyi vain nopeuttaa.

Sisältöä lähdettiin miettimään kohderyhmän ja yhteisöjen kehittämisen näkökulmasta. Päädyimme hyvin pian siihen, että päivät olisi hyvä pitää kaksipäiväisenä jakautuen niin että ensimmäinen päivä koostuisi pelkästään asiantuntijapuheenvuoroista sekä paneelista ja toinen päivä puheenvuoroista sekä workshop työskentelystä sekä tuotosten esittelystä. Puheenvuoroihin haluttiin saada erilaisia näkökulmia yhteisöjen toiminnasta sekä siitä, miten yhteisöt ovat muuttuneet ajan saatossa. Aikataulullisista syistä ei päiville saatu ketään joka olisi kertonut vankilan ensimmäisten yhteisöjen synnystä, joten yhteisöjen muutos ajan saatossa kääntyi ennemminkin tulevaisuuden suuntaan. Keräsin tietoa mahdollisista puhujista eri ihmisiltä, joilla oli tietämystä yhteisöissä työskentelystä. Turun ja Käyrän yhteisöjen henkilökunnan avulla valitsimme mielestämme sopivat puhujat, joita lähestyin aiheesta sähköpostitse tai puhelimitse.

Kehittämispäivien kutsut menivät rikosseuraamusalan työntekijöille Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen yhteyshenkilön Sonja Holopaisen kautta. Minun vastuullani oli siviilin puolen toimijoiden kutsuminen, joka tapahtui maaliskuussa kehittämispäivien esitteen (liite 3) sekä aikataulun (liite 4) valmistuttua. Rikosseuraamusalan työntekijöistä osa ilmoittautui intran kautta ja osa sähköpostitse Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen Sonja Holopaiselle. Siviilipuolen osallistujat ilmoittautuivat kaikki sähköpostitse Holopaiselle.

Päivien käytännön järjestelyistä vastasi pitkälti Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksella Holopainen. Hänen avulla ohjelma saatiin taukoineen järjesteltyä niin että se oli Risen muita koulutuksia vastaava. Päivää ennen kehittämispäiviä ilmoitti Etelä-Suomen arviointikeskus, ettei heiltä päästä kertomaan vankeuden täytäntöönpanon aloittamisesta sairastumisen vuoksi. Toinen peruutus tapahtui ensimmäisen päivän aikana, kun Tampereen Siltavalmennus joutui perumaan samoista syistä toiselle päivälle suunnitellun esityksen vaiheittaisesta vapautumisesta.

Yhteisökuntoutuksen kehittämispäiville Rikosseuraamusalan koulutuskeskukseen saapui 6.-7.-4.2017, 30 osallistujaa. Osallistujista 19 oli rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä ja 11 siviili-toimijoita. Näistä videoitse osallistui 2 rikosseuraamuslaitoksen työntekijää. Päivä aloitettiin tervetulo kahveilla ja Laurean lehtorin Janika Lindströmin tervetulo puheella. Ensimmäisen asiantuntijapuheenvuoron piti Käyrän avovankilan apulaisjohtaja Aki Saarinen. Hän kertoi, vankilan yhteisötoiminnasta. Toisen puheenvuoron piti Käyrän avovankilan yhteisön erityisohjaaja Tuija Sirkola, joka kertoi vangin valintaprosessista yhteisöön. Tämän jälkeen oli vuorossa tunnin

mittainen lounastauko. Lounaan jälkeen olisi puheenvuoro ollut Arviointikeskuksella joka olisi kertonut vankeuden täytäntöönpanon aloittamisesta, mutta peruuntumisen vuoksi siirryimme seuraavaan puhujaan. Jyväskylän Via Dian hanketyöntekijä, Jari Sulkunen kertoi heidän toiminnastaan sekä polusta ja jatkopoluista vapauteen. Tämän jälkeen oli pieni tauko, jonka jälkeen jatkoimme paneelikeskustelulla. Paneelissa oli mukana edustajia Via Dia ry:stä sekä Sörkka ja Hietalinna -yhteisöistä. Keskustelun pääaiheena oli se, mitä kaikkea tarvitaan laadullisen yhteisökuntoutuksen toteuttamiseen. Paneeli päätti ensimmäisen päivän.

Toinen päivä aloitettiin Järvenpään sosiaalisairaalan Hietalinna-yhteisön puheenvuorolla Yhteisöhoidon vaikuttavimmat tekijät koevapausasiakkaan näkökulmasta. Puheenvuorossa oli mukana kaksi yhteisön työntekijää sekä yhteisön entinen asiakas. Tässä välissä jaettiin osallistujille kyselylomake, jotka kerättäisiin päivän loputtua. Tämän jälkeen olisi ollut Tampereen Siltavalmennuksen vuoro, mutta peruuntumisen vuoksi puheenvuoron käytti Sillanpirtin pienyhteisön työntekijä Saila Fallenius. Ennen taukoa jaettiin osallistujat pienryhmiin ja ohjeistettiin tulevaa workshop työskentelyä varten. Tauon jälkeen pienryhmät siirtyivät heille varattuihin tiloihin työstämään annettua aihetta. Aikaa tähän oli varattu yksi tunti ja viisitoista minuuttia. Workshop pajojen jälkeen oli lounas, jonka jälkeen jokainen ryhmä esitteli oman tuotoksensa. Päivät päätettiin tähän, kiitos sanoihin sekä palautelomakkeiden keräämiseen.

7.3 Workshop- työskentely

Workshop- työskentelyssä oli tarkoituksena saada eri tasoilla yhteisökuntoutuksen parissa työskentelevien ammattilaisten välille vuoropuhelua sekä avointa dialogia. Tällaisesta toiminnasta voidaan puhua osallistavana kehittämistoimintana. Parhaimmillaan ammattilaiset voivat osallistua keskusteluun henkilökohtaisten ajatusten, kokemusten ja näkemysten perusteella. Avoin dialogi vaatii osallistujilta kyvyn ottaa vastaan toisistaan poikkeavia ajatuksia ja näkemyksiä, sekä tasavertaista ja avointa osallistumista. (Toikko & Rantanen 2009, 98-99).

Workshop työskentelyn ideana oli jakaa osallistujat ryhmiin jossa olisi entuudestaan tuntemattomia toisillensa tuntemattomia toimijoita niin siviilin kuin vankilankin työyhteisöistä. Tällä tavoiteltiin toimijoiden verkostoitumista sekä uuden tiedon ja näkökulman saamista asioihin. Ryhmät jaettiin ottamalla lukua yhdestä neljään, tällöin saatiin hajotettua jo ryhmäytyneitä ja ennestään tuttuja osallistujia uusiin ryhmiin.

Kysymykset painottuivat kuntoutusjakson eri vaiheiden haasteisiin aina kuntoutujien valinnasta lopun jatkopoluttamiseen. Näin toivottiin saatavan esille yhteisökuntoutuksen suurimmat haasteet ja mahdollisesti myös keinoja ratkaista niitä.

8 Tulokset

Tässä osiossa kerron kehittämispäivien tulokset. Ensin kerron workshop työpajojen tuotosten tulokset jokaisen ryhmän kohdalta erikseen. Tämän jälkeen avaan palautelomakkeen vastauksia ja sen avulla saatua palautetta.

8.1 Workshop 1 - kuntoutujien valintaan liittyvät haasteet

Ensimmäisen workshop-ryhmän aiheena oli käsitellä haasteita kuntoutujan valintavaiheessa. Ryhmä koostui niin siviili- kuin vankila yhteisöjenkin työntekijöistä. Vankilan puolella työntekijöiden mukaan tarvittaisiin laajempaa yhteistyötä, jotta vanki olisi helpompi saada siirretyksi yhteisöstä toiseen. Vankiloiden muulle henkilökunnalle kaivataan myös enemmän tietoutta yhteisöjen toiminnasta. Tällöin heidän olisi helpompi ohjata ja motivoida sopivia vankeja hakemaan yhteisöihin. Ryhmä toi esille myös ajatuksen useammasta yhteisöstä vankilan sisällä. Tällöin vanki voitaisiin mahdollisesti siirtää yhteisöstä toiseen, jos hän ei sovellu sen hetkiseen yhteisöön. Tällä hetkellä ei tätä mahdollisuutta ei ole. Haasteellisena koettiin myös vankien hakemusten lausunnot. Toiveena olisi, että lausunnon tekijät kirjottaisivat osuutensa vain oman asiantuntijuutensa näkökulmasta. Niin vankilan kuin siviilin puolellakin toivottiin valintavaiheessa kiinnitettävän huomiota hakijan kongitiivisten taitojen arviointiin. Koettiin tärkeäksi, että kuntoutuja osaa kirjoittaa, tulla esiin sekä tuottaa puhetta. Siviilikuntoutuksen puolella toivottiin lisäksi sitä, että huomiota olisi kiinnitettävä kuntoutujia valitessa myös siihen, että heikollakin motivaatiolla oleva kuntoutuja voidaan valita, jos yhteisössä on hyvä toipumishenki. Tällöin yhteisö kokonaisuutena jaksaa kannatella myös yhden, vähemmän motivoituneen kuntoutujan. Vankilasta siirryttäessä siviilyhteisöön on motivaatio monesti päästä helpommalla. Työntekijän tehtävä on tällöin kehittää prosessia eteenpäin, kunnes oma motivaatio elämänmuutokseen syntyy. Tämän koettiin onnistuvan monesti silloin, kun on tarpeeksi pitkä kuntoutusaika. Tämä on näkynyt muun muassa siinä, että kuntoutukseen jäädään, vaikka vankeusaika loppuu. Ryhmän mukaan näitä kokemuksia on paljon. Ihmistä oikeasti tukevaa yhteisöä on ryhmän kertoman mukaan vaikea rakentaa, jos hoitojaksot ovat liian lyhyitä. Yhteisön on kuitenkin kyettävä hallitsemaan erilaisista lähtökohdista tulevia asiakkaita. Rahoituksen niukkuuden koettiin olevan isona haasteena kuntoutujien valintavaiheessa. Toiveissa olisi enemmän yhteistyötä rikosseuraamuslaitoksen ja kuntien välillä kulujen kattamiseksi, jotta kuntoutus olisi ylipäänsä mahdollista. Haasteellisena koettiin lisäksi niin vankilan ulkopuolisen maailman, niin kutsutun siviilin, kuin myös rikosseuraamusalankin henkilökunnan ennakkoluulot korvaushoidossa olevia kuntoutujia kohtaan. Ryhmä toi esille ajatuksen, että voisiko yhteisöön ottaa kuntoutujan joka haluaisi irrottautua korvaushoidosta. Kuntoutujalle suunniteltaisiin korvaushoidon pudotusohjelma, joka tehtäisiin yhteisössä olo aikana. Ryhmä koki, että asia ei olisi ongelma toisille kuntoutujille vaan ennemminkin henkilökunnalle. Esimerkkinä he kertoivat kuinka asiakkaat taipuvat tietynlaiseen yhteisöön. Sen jälkeen kuin tietynlainen yhteisö on

muodostunut sellaiseksi kuin se muodostuu, tuntuu ulkopuolinen ajattelu ryhmässä vaaralliselta. Se on uhka ryhmän yhtenäisyydelle. Henkilökunnan tehtävä olisikin hieman venyttää sitä ja antaa tilaa ihmisille jotka haluavat muuttaa ajatusta johonkin suuntaan, vaikka sitten lääkkeiden pudottamiselle. He pohtivat sitä, että jos bentsodiatsepiinitkin voidaan laskea alas, niin miksi ei korvaushoitoa. Haasteena koettiin ennemminkin työntekijöiden ajatusmaailma. Ryhmä oli tullut keskusteluissaan siihen tulokseen, että siviiliin puolelle olisi hyvä saada sellaisia yhteisöjä, jotka olisivat keskittyneet pääasiallisesti juuri korvaushoidossa olevien kuntouttamiseen ja lääkityksen alas ajoin. Ryhmä toi vielä lopuksi esille kuinka tärkeää olisi tiedon lisääminen yhteisöjen osalta. Hyvien esitteiden tekeminen sekä saaminen vankilaan, jotta vangit voisivat tutustua etukäteen eri kuntoutuspaikkoihin. Ryhmä ehdottikin, että olisi hyvä, jos kuntoutujat itse olisivat mukana tekemässä esitettä tai videota, koska heillä on tieto siitä mitä tietoa uusi kuntoutuja tarvitsee.

8.2 Workshop 2 - kuntoutusjaksoon liittyvät haasteet

Toisen ryhmän aiheena olivat haasteet kuntoutujan kuntoutusjakson aikana. Ryhmä koostui vankilan johtotehtävissä olevasta työntekijästä sekä vankila ja siviiliyhteisöjen työntekijöistä. He kokivat haasteeksi jatkuvasti lyhentyneet hoitojaksot, joka on seurausta kuntoutukseen myönnettävän rahan vähentymisestä. Resurssien väheneminen näkyy heidän mukaansa myös hankaluutena saada asiakkaalle maksusitoumusta kuntoutukseen. Työntekijöiden osalta resurssien katsottiin myös olevan pienemmät aiempaan verrattuna. Mikä taas vaikuttaa siihen että, vaikka kuntoutujalle saataisiinkin pidempi hoitojakso, ei henkilöstöresursseja ole niin paljon, että hoidosta saataisiin optimaalinen hyöty irti. Kuntoutujat joutuvatkin tämän vuoksi olemaan paljon keskenään. Asiakaskunnan katsottiin olevan aiempaa huonompikuntoista. Näissä edellä mainituissa asioissa ryhmä koki kuitenkin olevan alueellisia eroja. Koettiin että Länsi-Suomessa on saatu toteutettua hyvin kuntoutusjatkumoa Etelä-Suomeen verrattuna. Tosin Lännessäkin koettiin olevan isoja alueellisia eroja. Yhtenä tärkeänä asiana tuotiin esille kuntoutusjakson vaikuttavuuden puolustaminen päättäjille sekä toiminnan jatkumisen epävarmuus. Tämän koettiin hyvin kuormittavaksi tekijäksi työyhteisöissä. Ryhmä toi esille sen, kuinka tärkeää on antaa tutkittua tietoa paitsi yhteisökuntoutuksen vaikuttavuudesta, myös kuntoutuksen avulla saaduista onnistumisista päättäjille sekä palvelujärjestelmiin. Haasteena koetaan lisäksi työntekijöiden vaihtuvuus johon vaikuttavat määräaikaiset työsopimukset, sekä omia toiveita huomioimattomat, määrättyt työnkierrot. Myös työntekijöiden sitoutumisessa yhteisöhoidon periaatteisiin koettiin olevan parantamisen varaa. Ryhmä toi esille myös kuntoutujien kiireen, mikä asettaa omat haasteensa kuntoutuksessa. Kuntoutujilla on kova kiire edistää asioita nopeasti ja he elävät jo niin sanotusti tulevaisuudessa. Kiire aiheuttaa myös sen, että kuntoutujien koetaan hakeutuvan ennemmin yksilötyöskentelyn pariin kuin luotettaisiin yhteisön tukeen. Ryhmä nosti esille myös yhteiskunnan tarjoaman nopean lääkkeellisen avun päihdeongelmaan mikä syrjäyttää pidempimuotoisen yhteisökuntoutuksen. Yhteisöllisyyden koettiin olevan vähenevän päin kaikkialla.

8.3 Workshop 3 - kuntoutujan jatkoluttamiseen liittyvät haasteet

Kolmannen ryhmän aiheena oli haasteet kuntoutujan jatkoluttamisessa. Ryhmässä oli jäseniä eri vankiloista sekä siviilin yhteisöstä. Haasteellisena he pitivät kuntien kanssa työskennellessä kuntien välisiä eroja tukitoimissa, sekä vaikeuden saada asiakasta uuden kunnan palveluiden piiriin. Tämän lisäksi haasteena nähtiin avohoidon tukitoimien ja terapiapalveluiden vähyyks, sekä palveluiden sijoittuminen moneen eri toimipaikkaan. Toiveissa olisikin enemmän ns. ”yhden luokan” palveluita. Esimerkkinä tästä he kertoivat päihde- ja mielenterveysongelmat, joihin olisi hyvä saada apua samasta paikasta koska asiakkaan omat resurssit eivät välttämättä riitä monen eri työntekijän luona käyntiä. Haasteelliseksi koettiin myös asunnon saamiseen liittyvät ongelmat, eritoten ajoittamiseen ja katkeamattomuuteen liittyvät haasteet. Monet asiakkaista kuuluvat niihin joilla ei ole luottotietoja ja vuokratelkaa saattaa olla useampaankin eri paikkaan. Asunnon saaminen juuri kuntoutusjakson tai tuomion päätyttyä koettiin haasteelliseksi sekä hyvin työlääksi. Esille nostettiin myös niin asiakkaan, kuin työntekijänkin voimavarojen arviointi, jatkumon suunnittelu- kuin siirtymävaiheessakin. Asiakkaan voimavaroja arvioidessa on otettava huomioon myös kuntoutuksen muoto ja sopivuus juuri kyseisen asiakkaan voimavaroille. Esimerkkinä tuotiin esille, kuinka voidaan tuhota pitkään kuntoutuspolku, mittaamalla väärin kuntoutujan voima-varat. Tämän koettiin olevan yksi tärkeimmistä huomioon otettavista asioista, kun kuntoutusjaksoa suunnitellaan. Jatkokuntoutuksen suunnittelusta tuotiin esille haasteellisuus ohjata ja suunnitella jatkoa ja tavoitteita, yksilöllisesti sekä realistisesti. Haasteena nähtiin myös läheiset ihmissuhteet, jotka ovat kuitenkin haitallisia asiakkaan kuntoutumisen kannalta.

8.4 Workshop 4 - verkostoyhteistyön haasteet

Neljäs ryhmä kokoontui keskustelemaan verkostoyhteistyön haasteista. Ryhmä koostui eri vankiloiden sekä siviilien yhteisöiden työntekijöistä sekä esimiehistä. Haasteeksi koettiin vankila ja siviiliyhteisöjen erilaisuus, esimerkkinä tuotiin esille kuinka vapaammin siviilin yhteisöjen toimintaa voidaan kehittää verrattuna vankilan yhteisöihin joiden toimintaa määrittää pitkälti vankilan säännöt ja muu toiminta. Tähän liittyen koettiin ymmärtämättömyyttä siihen että yhteisöt ovat toiminnaltaan hyvin erilaisia. Yksi esille tuoduista haasteista koski vankiloissa toteutettavaa yhteisökuntoutusta. Vankiloiden yhteisöjä ohjaa akreditoitu käsikirja, jota kuitenkin noudatetaan vankilasta riippuen hyvin erilalla. Tämä koetaan haasteellisena ja sen suhteen toivotaan löytyvän yhteinen linja. Siviilin ja vankilan verkostotyön yhtenä haasteena koettiin molemminpuolinen tietämättömyys työnkuvista. Siviilin puolen toimijoilla ei koeta olevan tarpeeksi tietoa vankilan toiminnoista ja siitä mitä kaikkea työntekijät tekevät vankien kanssa. Vankilan työntekijöillä ei taas koettu olevan tarpeeksi tietoa siviilinpuolen työntekijöiden työnkuvasta. Ryhmä totesikin että tieto vähentäisi molemmin puolin tehtävää päällekkäistä työtä. Haasteena tuotiin esille myös erilaiset näkemykset jostain tietystä ihmisestä. Vankilassa vangit ovat pääsääntöisesti selvin päin koko

tuomionkin ajan, tällöin vankilan työntekijät työskentelevät selvän ihmisen kanssa. Siviilitoimijoilla voi olla täysin eri kuva samasta ihmisestä jos he ovat työskennelleet tämän kanssa hänen ollessa päihteiden vaikutuksen alaisena. Tällöin voivat olla näkemykset ihmisestä olla hyvin erilaisia, mikä loppu peleissä vaikuttaa myös siihen että minkälaista jatkopolkua hänelle suunnitellaan. Vankilan työntekijät kokivat että siviilipuolella ei aina välttämättä nähdä kuntoutuksen tarvetta jos vanki on ollut vankilassa olo ajan päihteittä. Haasteena koettiin myös ymmärrys siihen, että varsinkin pitkää tuomiota suorittaneilla vangeilla on tarve suurempaan tuen määrään. Jotta voidaan taata mahdollisuus rikoksettomaan elämään on ymmärrettävä että henkilöllä ei välttämättä ole yksinkertaisiakaan arjen taitoja joita ihmisellä oletetaan olevan. Tuotiin myös esille että verkostotyötä olisi tehtävä entistä tiiviimmin jotta vanki vapautuessaan tietäisi kenen puoleen ongelmatilanteissa siviilissä kääntyä. Haasteellisena esimerkiksi verkostopalaverissa nähtiin aikataulujen sovittaminen usean eri ihmisen kiireisiin aikatauluihin, positiivisena puolena kuitenkin nähtiin että tiiviimpi yhteistyö helpottaa asioiden etenemistä sekä vähentää työtaakkaa.

8.5 Seminaarista saatu palaute

Palautelomakkeen (liite 5) avulla saatiin tietoa osallistujien ajatuksia päivien tarpeellisuudesta, sisällöstä sekä järjestelyjen toimivuudesta. Lomaketta laadittaessa oli otettava huomioon, että siihen vastattaisiin puheenvuorojen lomassa tai tauoilla, tämän vuoksi lomakkeen oli oltava tarpeeksi yksinkertainen sekä lyhyt. Kehittämispäivien tarpeellisuudesta haluttiin saada tietoa hieman kattavammin, koska se vaikuttaisi eniten siihen järjestettäisiinkö päiviä myös tulevaisuudessa. Lomake toimii siis palautteen sekä informaationkerääjänä.

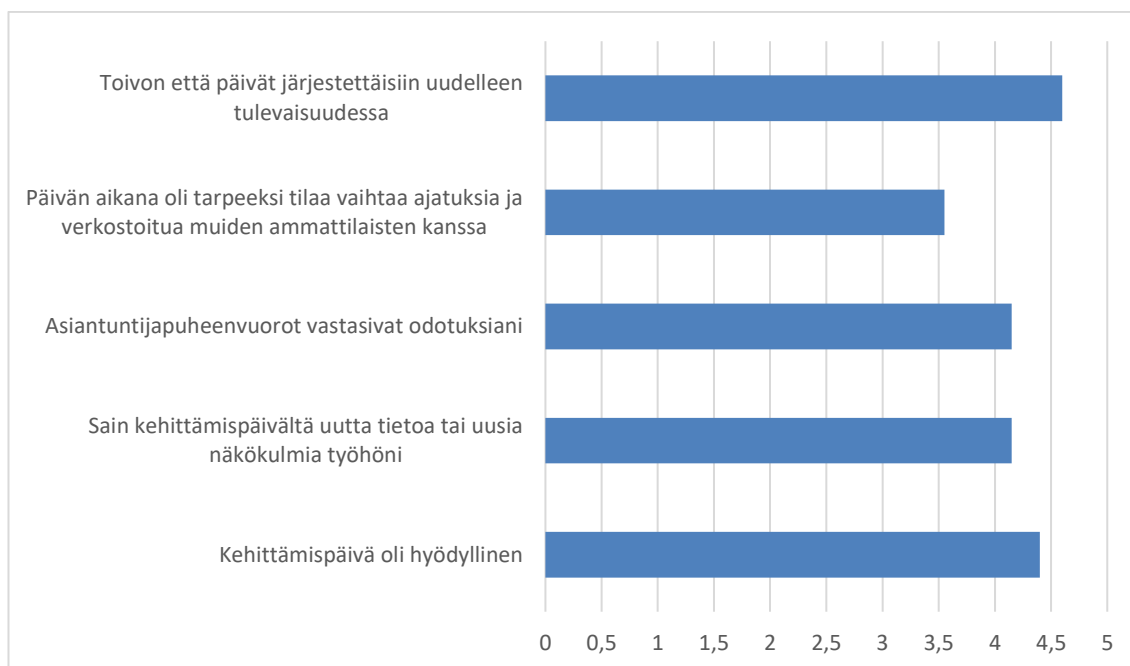
Lomakkeissa ei kysytty vastaajan nimeä vaan jokainen sai vastata kysymyksiin anonyymisti. Ainoa taustatieto mitä kysyttiin, oli vastaajan organisaatio. Vaihtoehdoiksi oli laitettu; ”rikosseuraamuslaitos”, ”kunta”, ”3 -sektori” tai ”muu, mikä?” Kyselylomakkeeseen vastasi 20 (N=20) osanottajaa. Suurin osa heistä oli rikosseuraamuslaitokselta, kaikkiaan 75% vastaajista. Vastaajista 20% oli 3 -sektorilta ja 5% vastaajista oli merkinnyt muu, mikä? sekä selvennykseksi yhdistys (katso kuvio 5).

Kuvio 5: Kyselylomakkeisiin vastanneiden organisaatiot (N=20)

Ensimmäisessä patteristossa arvioitiin kehittämispäivän järjestelyitä sekä sisältöä. Patteristoon kuului kuusi väittämää, joita oli mahdollista arvioida asteikolla 1-5 (1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=ei eri mieltää eikä samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä), ympyröiden sopivin vaihtoehto.

Kehittämispäivät koettiin varsin hyödyllisiksi, vastaajien yhteenlaskettu keskiarvo kyseisestä väittämästä asteikolla 1-5 oli 4,4. Kysymyksen ”saiko kehittämispäivistä uutta tietoa tai uusia näkökulmia työhöni” keskiarvoksi saatiin 4,15. ”Kehittämispäivän käytännön järjestelyt toimivat hyvin” keskiarvoksi tuli 3,8. Puheenvuorojen sisällöstä kysyttiin väittämällä ”asiantuntijapuheenvuorot vastasivat odotuksiani”, tämän keskiarvoksi saatiin 3,9. Saadaksemme tietää oliko päivän aikataulutus onnistunut sekä onnistuimmeko jättämään tarpeeksi aikaa ohjelman ulkopuoliselle keskustelulle selvitettiin väittämällä ”päivän aikana oli tarpeeksi tilaa vaihtaa ajatuksia ja verkostoitua muiden ammattilaisten kanssa”. Tämän keskiarvoksi saatiin 3,55. Väittämän ”toivon että päivät järjestettäisiin uudelleen tulevaisuudessa” keskiarvoksi tuli 4,6. Alla oleva kuvio (kuvio 6) kuvaa väittämien välistä eroa parhaiten.

Kuvio 6: Toive päivien uudelleen järjestämisestä (n=20)

Väittämien jälkeen kysyttiin, jäikö osallistuja kaipaamaan päiviltä jotain ja jos jäi niin mitä? Kysymykseen vastasi 17 osallistujaa. Näistä suurin osa toivoi, että osallistujia olisi ollut enemmän. Varsinkin esimiesten, keskushallinnon ja aluekeskuksen osallistumista toivottiin, jotta käsitys pitkien yhteisökuntoutusjaksojen tarpeellisuudesta kasvaisi eikä kuntoutusjakson pituutta mitattaisi niinkään rahassa. Esille tuotiin myös toiveita vapaasta keskustelusta tai järjestetystä illanvietosta jossa olisi mahdollista vapaammin vaihtaa ajatuksia yhteisökuntoutukseen liittyen.

”Eniten olisin halunnut, että päiville olisi osallistunut Kehasta ja Alkesta ihmisiä. Pitkiä yhteisökuntoutusjaksoja pidetään kalliina ja kun päättävä taho ei tiedä asiasta on helppo nähdä kaikki vain rahassa”

Toisessa vapaamuotoisessa kysymyksessä pyydettiin antamaan vapaata palautetta kehittämispäivien järjestelyistä ja ohjelmasta. Tähän kysymykseen vastasi 17 osallistujaa. Myös näissä vastauksissa tuotiin esille toive laajemmalle kohderyhmälle suunnatusta koulutuksesta. Kokeumusasiantuntijoiden puheenvuorot saivat kovasti kiitosta ja jatkossa toivottiin panostettavan heihin myös lisää. Sairastapausten vuoksi perutut puheenvuorot, aikataulujen lipsuminen sekä huonosti toimineet videoyhteydet harmittivat. Kiitosta kuitenkin tuli siitä, että peruuntuneiden puheenvuorojen tilalle saatiin nopealla aikataululla paikkaajat. Eniten kiitosta tuli siitä, että tällaiset päivät ylipäänsä järjestettiin. Päivien koettiin myös alla olevan vastauksen tavoin luovan uskoa omaan työhön.

”Muiden puheenvuoroja kuunteleminen vahvisti omaa uskoa työhön jota tekee. Samojen ongelmien ja onnistumisten kanssa pyritään ja oikealla asialla ollaan”

Kolmas vapaamuotoinen kysymys oli mitkä ovat vastaajan mielestä suurimmat kehittämistarpeet koskien yhteisökuntoutusta. Vastauksia kysymykseen saatiin 19. Kehittämistarpeista keskeisimpänä nousi esiin verkostoituminen sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä. Esiin nousi myös tarve saada todennettavia tuloksia, sekä tutkimuksia yhteisökuntoutuksen vaikuttavuudesta jolla voitaisiin vakuuttaa päättäjiä kuntoutuksen tarpeellisuudesta sekä tällä tavoin saada lisäresursseja. Toivottiin myös yhteistä foorumia, jossa voisi jakaa kokemuksia ja miettiä uusia ideoita ja lisää koulutusta. Kehittämistarpeena koettiin, että tällä hetkellä toteutetaan akreditoitua ohjelmaa, mutta monenlaisella tulkinnalla. Myös se miten yhteisökuntoutuksessa vastataan yhteiskunnan muutokseen, koettiin yhtenä kehittämistarpeena.

”Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä, järjestää yhteinen foorumi. jossa voisi jakaa kokemuksia ja miettiä uusia ideoita. Mukaan tulisi saada myös päättäjätahot.”

Viimeisenä vapaamuotoisena kysymyksenä kysyttiin minkälaista koulutusta tai verkostotyötä vastaaja toivoisi yhteisökuntoutukseen liittyen. Vastauksia kysymykseen saatiin 19. Toivottiin vastaavanlaisia kehittämispäiviä jatkossakin, mutta niin että mukaan saataisiin työntekijöitä laajemmin. Varsinkin valvonta sektorin osallistumista toivottiin sekä pidettiin tärkeänä. Toivottiin myös tapaamista yhteisön työntekijöiden kesken sekä tilaisuuksia jotka olisivat vapaamuotoisempia, keskustelevia ja rentoja. Lisää koulutusta kaivattiin myös työssäjaksamiseen liittyen. Ehdotuksena oli myös, että Rikosseuraamuslaitos voisi kouluttaa valtakunnallisen verkostotyö ringin, joihin olisi vastuuhihmiset merkittyinä.

”Tämän tyyppisten päivien vuosittainen järjestäminen... siten että paikalle saataisiin laajasti vankilahenkilökuntaa myös valvontasektorilta.”

Vastausten mukaan voidaan johtopäätöksinä todeta, että yhteisökuntoutuksen parissa työskentelevillä on hyvin yhteneväiset näkemyksiä yhteisöjen kehittämistarpeista sekä tämän tyyppisten kehittämispäivien tarpeellisuudesta. Väittämän ”kehittämispäivä oli hyödyllinen” keskiarvoksi tuli 4,4 eli suurin osa vastaajista koki hyötyvänsä päivistä. ”Toivon että päivät järjestetään uudelleen tulevaisuudessa” väittämän keskiarvoksi saatiin 4,6 mistä voidaan päätellä, että päiville todellakin on tarvetta myös jatkossa.

Kehittämispäivien jatkoa ajatellen palautelomakkeista kävi ilmi eritoten seuraavat asiat: laajempi osallistuminen aluehallinnon, keskushallinnon, turvallisuussektorin ja esimiesten puolelta sekä enemmän aikaa verkostoitumiseen ja vapaaseen keskusteluun.

Yhteisökuntoutuksen kehittämisen kannalta tuli eritoten esille suuri tarve verkostoitua ja päästä vaihtamaan ajatuksia.

9 Arviointi

Luvussa arvioin opinnäytetyöprosessia kehittämistoiminnalle asetettujen tavoitteiden ja henkilökohtaisten oppimistavoitteideni näkökulmasta.

Voidaan puhua neljästä tekijästä, joiden välinen kompromissi luo toiminnallisen opinnäytetyö toteutustavan. Nämä neljä tekijää ovat; oppilaitoksen vaatimukset, toimeksiantajan toiveet, kohderyhmän toiveet ja omat resurssit. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56-57.)

Kehittämispäivien järjestämiseen päädyin työelämän ohjaajan Käyräpark yhteisön erityisohjaaja Tuija Sirkolan toiveesta. Hänellä on pitkä kokemus vankilyhteisöiden parissa ja hänen mukaansa olisi tarvetta eri kuntoutusyhteisöjen väliseen tiiviimpään yhteistyöhön koko Suomen mittakaavassa. Tämä tarve poiki idean yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien järjestämiseen. Tutkimusmetelminä oli työpajojen aineisto, palautelomakkeet, nauhoitteet, omat havainnot sekä päiväkirjamerkinnot. Tiedon keräämisessä käytettävät keinot ovat siis lähes samat, kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä, mutta vain hieman suppeammassa kaavassa (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57).

Suunnitteluvaiheessa, ennen lopullista toteutustapaa on otettava huomioon monenlaisia asioita. Suurin osa niistä liittyy siihen, minkälaisia mielikuvia haluamme viestittää kohderyhmälle ja miten saada tuotoksessa persoonallinen, joka eroaa muista vastaavanlaisista. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 52-52). Kehittämispäivien suunnitteluvaiheessa oli tiiviisti mukana myös yhteisöissä työskenteleviä. Heidän avustuksella pyrittiin saamaan päivistä kohderyhmälle mahdollisimman houkuttelevat sekä hyödylliset. Kaikki olivat hyvin yksimieleisiä siitä että, päiviä mainostettaessa luodaan mielikuvaa nimenomaan ensimmäisistä tämän kaltaisista päivistä, sekä korostetaan verkostoitumisen ja sen ohella toiminnan kehittämisen mahdollisuuksia.

Kehittämistoiminta edellyttää onnistuakseen osallistujilta aktiivista osallistumista ja vuorovaikutusta. Kehittämistoimintaa voidaan kutsua sosiaalisiksi prosessiksi, jossa osallistujat voivat avoimesti ja rehellisesti käydä dialogia toimintatavoista ja tavoitteista. Osallistumisen kautta osallistujia pyritään myös sitouttamaan kehittämistoimintaan. (Toikko & Rantanen 2009, 89-90). Myös yhteisökuntoutuksen kehittämispäivät suunniteltiin alusta asti niin että, osallistujat pääsisivät mahdollisimman paljon keskustelemaan sekä osallistumaan itse toimintaan. Asiantuntijapuheenvuorojen pitäjät toivoivat myös kuuntelijoiden aktiivista osallistumista. Workshop työpajat edistivät ihmisten osallistumista ja saivat ihmiset pohtimaan asioita ääneen. Päivät eivät olleet niinkään ulkopuolisten ammattilaisten järjestämät, vaan niistä tuli ennemminkin osallistujien näköiset ja kuuloiset. Mikä voidaan katsoa onnistumisen merkiksi.

Workshopeista saadun aineiston sekä päivien aikana käydyn muun keskustelun perusteella, yhteisökuntoutuksen parissa työskentelevät ammattilaiset kokevat joutuvansa puolustamaan yhteisöhoidon tarpeellisuutta sekä vaikuttavuutta niin kollegoille kuin esimiehillekin. Osallistujat kokivat tämän raskaaksi ja vievän voimia itse työstä. Tähän voisi olla osaltaan vastauksena vaikuttavuustutkimukset sekä kollegoille ja esimiehille suunnattu koulutus yhteisökuntoutuksen periaatteista ja toimivuudesta. Yhteinen koulutus auttaa ryhmäytymisessä ja yhdessä toiminnan arviointi synnyttää pysyvämpiä tuloksia. Yhdessä oppimisen kautta myös toimintaan sitoutuminen olisi voimakkaampaa sekä toiminnan kehittäminen tapahtuisi paremmin. (Isoherranen 2005, 127). Vaikuttavuustutkimuksen sekä koulutuksen avulla olisi mahdollista tuoda yhteisökuntoutuksen toimivuus näkyväksi sekä hälventää epätietoisuutta siitä mitä yhteisökuntoutuksessa todellisuudessa tehdään. Tavoite kaikilla yhteisökuntoutuksen parissa työskentelevillä on kuitenkin sama, rikos- ja päihdekierteen sekä sitä ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaiseminen. Rantanen (2009, 107-109) kirjoittaakin siitä kuinka paljon ja miten rikollisuuteen voitaisiin vaikuttaa, on ikuisena kiistan aiheena. Henkilökohtaisesti koen että, koska tavoite on yhteisön parissa työskentelevillä sama, olisi ihmisten hyvä keskittyä toteuttamaan ja kehittämään kuntoutusta vaikuttavampaan suuntaan, sen sijaan kuin jäädä kiistelemään ikuisuus kysymyksistä.

Laatutyöksi lasketaan moniammatillinen yhteistyön kehittäminen. Voidaan myös sanoa että, pitkällä aikavälillä se tuo yhteiskunnalle taloudellisia säästöjä mikä on erityisen tärkeää nykytilanteessa, kun kaikkea tarkastellaan luvuissa. Joustava moniammatillinen yhteistyö helpottaa yksittäisten työntekijöiden taakkaa ja tuo asiakkaiden keskuudessa myös parempia tuloksia pidemmällä aikavälillä. (Isoherranen 2005, 151). Edellinen on se mitä tavoiteltiin myös kehittämispäivillä. Osallistujat toivat esille useaan otteeseen määrärahojen pienenemisen ja sen, kuinka toiminnan tuloksia olisi pystyttävä esittämään päättäjille myös lukuina.

Arja Jämsen (2002) sanoo että, meillä täällä Suomessa olisi jäänyt yhteisöllisen vaikuttamisen tukeminen vähälle, osittain sosiaalialan kehittämissyhteistyön vähyyden takia. Kehittämispäivien tapaisilla tapahtumilla pyrimme osaltaan saamaan tähän muutosta. Kehittämispäivien aikana osallistujat kuulivat toistensa työskentelystä, onnistumisista ja epäonnistumisista. Ihmiselle on hyvin palkitsevaa sekä arvokasta, omata taito arvostaa toisten osaamista, sekä oppia niistä itsekin. Parhaiten ihminen oppii myös omien kokemusten, onnistumisten ja epäonnistumisten kautta. (Jämsen 2002, 203-211). Myös kehittämispäivien sisällöllä haettiin, että osallistujat kuulevat muiden tarinoita ja ottaisivat oppia myös niistä sekä innostuisivat näiden tarinoiden kautta kehittämään omaa työtänsä.

9.1 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen ja arviointi

Taulukoissa on kuvattu niin opinnäytetyölle asetettujen tavoitteiden kuin henkilökohtaisten tavoitteiden toteutumista. Arviointikysymyksiin olen vastannut osallistujalistojen, suullisten, ja

palautelomakkeiden kautta annettujen palautteiden, sekä omien havaintojeni mukaan. Henkilökohtaisia oppimistavoitteita olen arvioinut palautteiden, omien kokemusten sekä reflektoinnin kautta.

Opinnäytetyön tavoitteet	Arviointikysymykset	Tulokset
1. Saattaa yhteen yhteisökuntoutuksen ammattilaisia.	Mitä haasteita oli ammattilaisten yhteen saattamisessa?	Osallistujalistojen ja palautelomakkeiden mukaan kaikki osallistujat työskentelivät jossain muodossa yhteisökuntoutuksen parissa.
2. Edistää verkostoitumista.	Kuinka paljon ja miten ihmiset verkostoituivat päivien aikana?	Omien havaintojen sekä palautelomakkeiden perusteella verkostoitumista onnistuttiin edistämään osittain sekä antamaan kimmoke jatkotyöskentelylle.
3. Järjestää toimiva tilaisuus.	Miten ammattilaiset kokivat kehittämispäivät?	Palautelomakkeiden, omien havaintojen sekä suullisten palautteiden mukaan toimivan tilaisuuden järjestämisessä onnistuttiin suhteellisen hyvin.

Taulukko 4. Opinnäytetyön tulosten arviointi ja tulokset

Opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena oli saattaa yhteen yhteisökuntoutuksen ammattilaisia. Tavoitteen toteutumista arvioin osallistujalistojen sekä palautelomakkeiden kautta. Osallistujalistaista näin osallistuvan henkilön organisaation sekä joidenkin kohdalla yhteisön missä henkilö työskentelee. Palautelomakkeissa kysyttiin myös organisaatiota ja moni osallistuja olikin niissä selventänyt vielä tarkemmin, minkä yhteisön parissa työskentelee. Molempien perusteella kaikki osallistujat työskentelivät jossain muodossa yhteisöjen parissa. Osa osallistujista työskenteli johtotehtävissä, osa taas yhteisön parissa konkreettisesti. Tavoite toteutui näiltä osin että, saimme koottua yhteen yhteisökuntoutuksen parissa työskenteleviä ammattilaisia.

Toisena tavoitteena oli edistää verkostoitumista. Toteutumista arvioin palautelomakkeiden ja omien havaintojen mukaan. Palautelomakkeiden mukaan aikaa vapaamuotoiselle verkostoitumiselle oli liian vähän ja siihen toivottiin kiinnitettävän huomiota tulevaisuudessa. Omien havaintojeni mukaan verkostoitumista kuitenkin tapahtui osallistujien välillä. Osallistujat sopivat vierailuja yhteisöjen välillä, miettivät sähköpostirinkiä sekä erilaisia viestintätapoja joilla voisi

käydä laaja-alaisesti keskustelua yhteisöjen välillä. Ennen kaikkea, päivät antoivat osallistujille kimmokkeen yhteisöjen verkostoitumiseen.

Kolmantena tavoitteena oli järjestää toimiva tilaisuus. Tämän toteutumista arvioin palautelomakkeiden, omien havaintojen sekä suullisten palautteiden mukaan. Palautelomakkeiden mukaan olisi ollut hyvä kiinnittää huomiota aikataulujen lipsumiseen, paikan päälle ohjeistukseen sekä vapaamuotoisen ohjelman järjestämiseen. Suullisissa palautteissa tuotiin esille myös aikatauluista kiinni pitäminen sekä toivottiin että videoyhteyden päässä olevia otettaisiin enemmän huomioon. Positiivisena tuotiin esille se että, peruuntuneiden puhujien tilalle järjestettiin uudet puhujat. Omien havaintojen mukaan tilaisuus olisi ollut toimivampi, jos juontajana olisi ollut joku, jolle se olisi ollut luontevampaa. Tällöin oltaisiin välttytty aikataulullisilta ongelmilta ja päivät olisivat olleet johdonmukaisemmat. Päivien toimivuutta olisi kenties parantanut myös selkeät ohjeet paikan päälle, ohjeet lähellä olevista lounaspaikoista, parkkipaikoista ja niiden maksullisuudesta sekä ohjeistukset tupakointipaikoille. Nämä ovat asioita joita olisi hyvä ottaa huomioon jatkossa.

9.2 Oman toiminnan itsearviointi

Henkilökohtaisissa oppimistavoitteissa oli ensimmäisenä toimivan tapahtuman järjestäminen. Tavoitteen toteutumista arvioin palautteiden sekä omien havaintojen mukaan. Palautteista voitiin arvioida, kuinka hyvin tapahtuman järjestämisessä oli onnistuttu yleisellä tasolla. Yllä olevassa opinnäytetyön tulosten tavoitteissa ja arvioinnissa kerron tarkemmin, kuinka palautteiden mukaan toimintaa olen arvioinut. Omien havaintojen mukaan pystyn verrata tapahtuman onnistumista omiin tavoitteisiini, osaamiseeni ja osaamisen kehittymiseen. Näiden kautta peilaten koen saavuttaneeni tavoitteeni toimivan tapahtuman järjestelyissä. Havaintojeni ja suullisten palautteiden mukaan päivien osallistajat olivat suurelta osin tyytyväisiä päivien sisältöön ja järjestelyihin. Havaintojeni mukaan ainoastaan kaksi osallistujaa jäi osallistumatta toiselle päivälle. Oman osaamisen, tiedon ja taidon lisääntymisen kautta, olen huomioinut jälkepäin asioita, joita olisin tehnyt toisin. Koen niiden kuitenkin kuuluvan asiaan, silloin kun henkilökohtaista kehitystä tapahtuu.

Toinen henkilökohtainen tavoite oli oman ammatillisen osaamisen kehittyminen. Tämän tavoitteen toteutumista arvioin omien kokemusten sekä reflektoinnin perusteella. Ammatillinen kasvu kulki prosessin ohessa koko matkan, aina tapahtuman suunnittelusta, työn kirjalliseen osuuteen saakka. Olen oppinut tapahtumasuunnittelun eri prosessit sekä kuinka nämä suunnitelmat toteutetaan. Olen oppinut luottamaan omaan osaamiseeni sekä pyytämään apua asioissa joihin en koe oman osaamiseni riittävän. Ole reflektoinut prosessin edetessä tekemiäni valintoja ääneen työelämän ohjaajalle sekä oppimispäiväkirjaani. Olen kokenut itselleni parhaaksi tavaksi ääneen reflektoinnin, koska tällä tavoin pystyn näkemään asian ulkopuolisen silmin. Itse

koen oppineeni ja ammatillisen osaamisen kehittyneen enemmän kuin osasin prosessin alussa odottaa. Suurimman kehityksen näen itse tapahtuneen kirjallisen tuotoksen tekemisessä.

Henkilökohtaiset tavoitteet	Arviointikysymykset	Tulokset
1. Toimivan tapahtuman järjestäminen	Miten toimivan tapahtuman järjestäminen onnistui?	Palautteiden sekä omien havaintojen mukaan toimivan tapahtuman järjestäminen onnistui suhteellisen hyvin.
2. Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen	Miten ammatillinen osaaminen kehittyi?	Omien kokemusten ja reflektoinnin perusteella oma ammatillinen osaaminen kehittyi opinnäytetyöprosessin aikana.

Taulukko 5. Henkilökohtaisten oppimistavoitteiden arviointi ja tulokset

Palautekyselyn perusteella voidaan arvioida, että päivät olivat hyödylliset ja tarpeen. Moni toi esille palautelomakkeissa sekä keskusteluissa työn jatkumisen epävarmuuden. Päivät nähtiin siinäkin valossa tervetulleiksi ja moni toi esille, kuinka päivien tapaamiset ja kohtaamiset loivat uskoa omaan työhön ja siinä jaksamiseen. Järjestelyihin olisi kenties pitänyt osata kiinnittää enemmän huomiota, sillä keskiarvoksi tuli 3.8. Osa kaipasi Rikosseuraamusalan koulutuskeskuskelle tultaessa opastekylttejä, jotka olisivat ohjanneet paikanpäälle. Videoyhteyksien toimimiseen olisi ollut hyvä varautua etukäteen, samoin videon päässä olevien osallistujien huomioimiseen. Päivien aikataulut lipsuivat ja muuttuivat peruuntuneiden puheenvuorojen vuoksi. Tähän olisi ollut hyvä ottaa jämäkämpää asennetta. Kiitosta tuli kuitenkin nopealla aikataululla saaduista korvaavista puhujista. Osallistujat kokivat, ettei heillä ollut päivien aikana tarpeeksi aikaa vapaamuotoiseen keskusteluun. Vapaamuotoista seurustelua ei osattu ottaa huomioon päivien aikatauluja suunniteltaessa. Tämän osio saikin huonoimmat arviot, keskiarvoltaan 3.55. Osallistujamäärä olisi varmasti ollut suurempikin, jos päiviä olisi voitu markkinoida tämän kertaista aiemmin ja huomattavasti laajemmin. Palautteissa myös tuotiin esille toive laajemmasta markkinoinnista. Varsinkin siviilin puolelta olisi ollut tärkeää kartoittaa ja kutsua laajemmin yhteisöhoitoa toteuttavia tahoja, jotta myös mahdollinen verkostoituminen olisi ollut laajempaa.

Workshop työskentelystä ei ollut erillistä palautekyselyä, mutta suullisen palautteen mukaan ihmiset olivat tyytyväisiä päästessään keskustelemaan kehittämistarpeista muiden ammattilaisten kanssa. Aika oli rajallinen ja osalta osallistujista tuli palautetta, että keskustelua olisi riittänyt pidempäänkin. Jälkeenpäin arvioituna pajojen aiheet olivat kenties liian lähellä toisiaan, sillä vastaukset olivat samankaltaisia ja kehittämishaasteet koettiin lähestulkoon samoina jokaisessa kuntoutuspolun vaiheessa.

Palautekyselyiden vastausten perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että päivät olivat onnistuneet, sillä suurin osa 4.4/5 haluaisi että päivät järjestettäisiin uudelleen tulevaisuudessa. Päivien puhujien monipuolisuutta kiiteltiin, peruuntuneista puheenvuoroista huolimatta.

Päivien tavoitteesta edistää yhteisökuntoutusten ammattilaisten verkostoitumista, kehittää siviili- ja vankilakuntoutusten välistä yhteistyötä, niiden työkäytänteitä sekä mahdollisten toimivien työkäytänteiden jakamista. Voidaan arvioida, että näitä kaikkia saavutettiin jossain määrin. Verkostoitumisen ja yhteistyön osalta moni toi esille että, on helpompaa ottaa jatkossa matalammalla kynnyksellä yhteyttä, kun yhteyden toisessa päässä olevalla on kasvot. Työkäytänteistä käytiin keskusteluja ja ajatustenvaihtoa, mutta kävi myös ilmi, että aikaa olisi tarvittu tähän huomattavasti enemmän. Otettaessa huomioon suulliset sekä kirjalliset palautteet ja tapahtuman ollessa vielä ensimmäinen laatuaan, arvioisin että pääsimme niin lähelle tavoitteita kuin mahdollista.

Suurin osa vastaajista 75% kaikista 20 (N=20) vastaajasta oli Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä. Koska otanta muiden osalta on niin pieni, ei mielestäni ole relevanttia tulosten kannalta alkaa erottelmaan vastausten eroavaisuuksia Rikosseuraamusalan työntekijöihin. Kaikki päiville osallistujista ei täyttänyt palautelomaketta, mutta ne osallistujat jotka olivat aktiivisesti mukana päivien ohjelmassa, palauttivat myös lomakkeen. Päivien tavoitteena oli edistää yhteisökuntoutuksen ammattilaisten verkostoitumista, kehittää siviili- ja vankilakuntoutuksien välistä yhteistyötä, niiden työkäytänteitä sekä mahdollistaa toimivien käytänteiden jakamista

10 Pohdinta

Tässä osiossa pohdin opinnäytetyötäni yleisesti sekä oman oppimiseni kautta. Ensimmäisessä luvussa kerron omasta ammatillisesta kasvustani sekä kuinka se on näkynyt prosessin aikana. Toisessa luvussa tarkastelen opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Viimeisenä tuon esille jatkokehittämis- sekä tutkimusehdotuksia.

Opinnäytetyö koostui Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien järjestämisestä. Kirjallisesta työstä, jossa analysoin palautelomakkeiden avulla päivien tarpeellisuutta, sekä workshop työpajojen tuotosten avulla käytiin läpi yhteisöjen kehittämishaasteita.

Kehittämispäivien ollessa ensimmäiset laatuaan, ei suunnitelmavaiheessa ollut mitään mihin päivien sisältöä olisi voinut peilata. Minulle annettiinkin vapaat kädet suunnitella sekä toteuttaa päivät. Oma työkokemukseni yhteisökuntoutuksesta on kuitenkin suppea siihen nähden, että olisin voinut suunnitella päivät vastaamaan ammattilaisten tarpeita. Sisältö koostettiin sen mukaisesti mitä yhteisöissä työskentelevät ammattilaiset kokivat tarpeellisiksi. Ammattilaisten näkemys päivien sisällöstä tuli tarpeeseen, sillä he tiesivät, mitkä asiat olivat yhteisössä tapetilla parhaillaan ja mihin asioihin kaivattiin kehittämistä.

Henkilökohtaisissa sekä opinnäytetyön tavoitteissani oli toimivan tapahtuman järjestäminen. Päiviä suunniteltaessa olisi pitänyt ottaa paremmin huomioon itse päivien toteutus. Suunnitelmalla tarkemmin päivien kulku ja varautumalla odottamattomiinkin yllätyksiin, olisi päivien anti ollut varmasti vieläkin parempi. Olisin tällöin pystynyt itsekin keskittymään paremmin ohjelman sisältöön sekä olemaan tyytyväisempi itse toteutukseen. Osallistujilta saadun palautteen mukaan päivien sisältöön oltiin kuitenkin tyytyväisiä. Itse olisin toivonut, että puhumaan olisi saatu myös joku, joka olisi tutkinut enemmältikin yhteisöihin liittyvää problematiikkaa, jolloin keskusteluihin olisi saatu enemmän näkökulmia. Tällä kertaa niin puhujat kuin osallistujatkin olivat yhteisön parissa työskenteleviä, jonka vuoksi näkökulma keskusteluun oli mielestäni aika yksisuuntainen.

Kehittämispäivien aikana tehdystä palautekyselystä voidaan päätellä, että päiville on tarvetta myöskin tulevaisuudessa. Päivien ansiosta onkin tätä kirjoittaessa parhaillaan suunnitteilla uudelleen järjestettävät kehittämispäivät, joissa jatketaan yhteisöjen välisen yhteistyön kehittämistä sekä käytäntöjen yhtenäistämistä. Tieto päivien järjestämisestä uudelleen kertoo mielestäni kehittämispäivien tarpeellisuudesta.

Uusien päivien suunnittelussa, apuna toimivat palautekyselyistä saadut vastaukset. Palautteiden mukaan toivottiin päiville osallistuvaksi laajemmin niitä ihmisiä jotka ovat vastuussa yhteisöjen jatkuvuudesta, sekä enemmän aikaan yleiseen keskusteluun jossa olisi mahdollista tutustua sekä vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia yhteisökuntoutukseen liittyen. Esille tuotiin myös toive yhteisestä illanvietosta tai jostain muusta vapaamuotoisemmasta tapahtumasta, jossa olisi mahdollista tutustua ja viettää aikaa yhdessä ilman suunniteltua ohjelmaa ja aikatauluja. Mielestäni tämä on loistava idea, joka olisi hyvä ottaa huomioon, jos päivät järjestetään uudemman kerran. Vapaamuotoisemmassa tapahtumassa osallistujat kohtaisivat toisensa enemmän omina itsenään, jolloin keskusteluja ja kohtaamisia syntyisi varmasti ihan toisella tavalla. Onnistuneen keskustelun jälkeen voi asioita herätä ajattelemaan ihan uudella tavalla, huomio saattaa kiinnittyä asioihin mihin ei ole ennen kiinnittänyt huomiota. Myöhemmässä vaiheessa se vaikuttaa toimintaa ja valintoihin. Mielestäni seuraava kuvaus tuo hyvin ilmi mitä hyvä kohtaaminen aiheuttaa meissä kaikissa.

”Hyvä kohtaaminen laittaa kiven kenkään. Ensin se tuntuu vain vähä mutta alkaa vaikuttaa suhtautumiseen. Lopulta se hankaa niin että asialle on tehtävä jotain.”

(Oksanen 2014, 21).

Toiminnan jälkeen olen havainnoinut sekä kuullut osalta osallistujista, että he ovat tuoneet laajemmin esille yhteisökuntoutuksen toimivuutta, kehittäneet toimintaa sekä olleet esitelleet toimintaa ylemmälle taholle. Tarkoituksena saada toiminta vakiintumaan. Turun sekä Käyrän vankilan yhteisöjen kertoman mukaan yhteistyö muiden yhteisöjen kanssa on lisääntynyt.

Yhtenä henkilökohtaisena tavoitteena oli oman ammatillisen osaamisen kehittyminen. Lukiesani oppimispäiväkirjaa huomaan kasvun kenties parhaiten. Ne pohdinnat ja ratkaisuvaihtoehdot mitä alkuvaiheessa olen kirjannut ylös, tuntuvat tällä hetkellä ehkä hieman huvittaviltakin. Ammatillinen kasvu on tapahtunut pikkuhiljaa, tiedon ja käytännön taitojen lisääntyessä ja sulautuessa toiminnaksi. Sekin kertonee oppimisesta sekä ammatillisesta kasvusta, että tällä hetkellä, jos tekisin saman, tekisin lähes kaiken erillä lailla. Suunnittelisin kaiken huolellisemmin, miettsin varasuunnitelmat valmiiksi, keskittyisin enemmän järjestelyihin, koska niillä on iso merkitys siihen mikä mielikuva osallistujille jää tapahtumasta. Itse näen oppimisen sekä ammatillisen kasvun sitä kautta mitä kokemuksen ja tämän hetkisen tietoni kautta tekisin toisin. Tällä hetkellä koen, että kasvua olisi kenties tapahtunut enemältikin, jos tapahtumaan suunnitteluun ja järjestämiseen sekä toimintaan liittyvää arviointia olisi tapahtunut enemältikin. Koen olleeni jokseenkin ainut ihminen, joka tiesi kaiken tapahtumaan liittyvän, ja koska aiempaa vertailukohtaa ei ollut näin kattavan tapahtuman järjestämisestä. Koen että paremminkin olisi voinut mennä. Toisaalta asiaa voi katsoa oppimisen kannalta, olisiko sitä tapahtunut siinä määrin, jos joku olisi ulkoa päin sanellut mitä tulisi tehdä. Kaarina Isoherrasenkin (2005) mukaan oppimisen tapahduttua oman tekemisen kautta sen voidaan katsoa olevan tehokkainta (Isoherranen 2005, 127). Ammatillisen kasvun tukena ja oikean suunnan näyttäjänä on toiminut koko prosessin ajan työpaikkaohjaajana toiminut Tuija Sirkola.

10.1 Ammatillisen kasvun reflektointi

Tässä luvussa kerron, kuinka ammatillinen kasvu on toteutunut ja näkynyt prosessin aikana. Ammatillinen kasvu on kulkenut luontevasti opinnäytetyöprosessin rinnalla, alkumetreistä aina loppuun saakka, ja kasvua on refleктоitu matkan varrella säännöllisin väliajoin. Mielestäni tavoitteet toteutuivat tiedollisen ymmärtämisen osalta. Teoriasta saadun aineiston perusteella koen saaneeni syvemmän ymmärryksen aiemmin työharjoitteluissa opittuun tietoon yhteisöjen toiminnasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Workshop -aineisto sekä kehittämispäivien asiantuntijaluennot tukivat ymmärrystä yhteisökuntoutuksen tämän hetkisistä haasteista, sekä kehittämistarpeista.

Kehittämispäivät itsessään loi omat haasteensa. Tapahtuman järjestäminen oli uusi ja mielenkiintoinen kokemus, jonka kautta opin paljon uutta verkostojen kanssa toimimisesta, sekä tapahtuman suunnittelemisesta ja järjestämisestä itsestään. Oman roolin löytäminen oli välillä haastavaa, mutta selkiytyi pikkuhiljaa prosessin edetessä loppua kohti. Työelämän puolelta saatu tuki ja luottamus osaamiseeni, tuki ammatillista kasvua, antaen itselle myös luottamusta ja rohkeutta tehdä ratkaisuja itsenäisemmin. Osittain luottamus omaan tekemiseen tuli jossain määrin pakonkin kautta, sillä olin ainut henkilö joka dokumentoi tapahtuman järjestämisen eri vaiheita, sekä toimin linkkinä eri toimijoiden välillä. Tämän koin kasvattavan erityisesti yhteistyötaitojani, joihin jouduin kiinnittämään huomiota toimiessani hyvin erilaisten toimijoiden kanssa. Varmuus omasta tekemisestä sekä tiedosta, kasvoi matkan varrella.

Opinnäytetyön kirjallinen osuus oli yhtenä ammatillisen kasvun osa-alueena. Päivien avaaminen kirjalliseen muotoon oli paikoittain hyvin haastavaa. Sain paljon apua opinnäytetyötä ohjaavalta opettajalta, joka luki keskeneräisiä tekstejäni antaen vinkkejä sekä muutosehdotuksia yhä uudelleen ja uudelleen. Kirjoittamisen haastavuudesta huolimatta, koen oppineeni ja kasvaneeni niin opiskelijana kuin toimijanakin sen ansiosta. Kirjoittamisen myötä kehittämispäivän eri vaiheet ja prosessit oli helpompi hahmottaa kokonaisuutena. Mikä auttoi taas ymmärtämään omia kehittämistarpeita. Kirjoittamisprosessissa oppimista edisti myös ulkopuolisten ihmisten kommentit tekstin muodosta ja sen sisällöstä. Kirjallinen osuus oli itselleni henkisesti vaativin osuus, mutta samalla myös se opettavaisin. Tähän osuuteen tarvitsin eniten apua ja aina pyydettyessä sitä myös sain.

10.2 Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu

Opinnäytetyössäni ei haastateltu vankeja eikä työntekijöitä, joten näin ollen minun ei tarvinnut hankkia erillistä tutkimuslupaa. Aineistoni koostui workshop työpajojen tuotoksista. Palautelomakkeiden avulla selvitettiin päivien onnistumista sekä tarpeellisuutta. Molemmat aineistot oli laadittu eettisesti kunnioittaen vastaajien anonymiteettia. Niin palautelomakkeissa kuin työpajojen tuotoksissa ei ollut nimiä vaan ainoastaan organisaatio. Molemmat aineistot käsiteltiin niin, ettei niistä voinut tunnistaa henkilöitä. Palautelomakkeiden aineiston kirjoitin koneella puhtaaksi ennen sen luovuttamista Rikosseuraamusalan koulutuskeskukselle. Kaikki alkuperäinen aineisto tuhottiin analysoinnin jälkeen.

Workshop pajojen ohjeistuksen yhteydessä kerrottiin mihin tuloksia tulnaisiin hyödyntämään. Ryhmien osallistujista ei käytetty nimiä, vaan ainoastaan osallistujan työnkuva tuotiin esille. Tällä voitiin taata osallistujien anonymiteetti suoja. Palautelomakkeiden jakamisen yhteydessä vastaajille kerrottiin, että vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyössä sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen arvioinnissa päivien tarpeellisuudesta. Tällöin osallistujilla oli tieto mihin vastauksia tulnaisiin käyttämään.

Asiantuntijapuheenvuorot olivat mahdollisuus pitää nimettömänä tai ainoastaan etunimellä. Kukaan ei kuitenkaan vastustanut nimen painamista aikatauluun. Ainoastaan Hietalinna yhteisön puheenvuorossa ei ollut mainittu nimiä, koska ei ollut tarkalleen tiedossa ketä sieltä tulisi puhumaan. Heidän mukanaan tullutta kokemusasiantuntijaa ei myöskään mainittu nimeltä, vaan hänellä oli mahdollisuus itse esitellä itsensä parhaaksi katsomallaan tavalla.

10.3 Jatkokehittämis- ja tutkimusehdotukset

Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivillä tuli esille useaan eri otteeseen toive siitä että, joku tutkisi yhteisökuntoutuksen vaikuttavuutta. Tällaisella tutkimuksella saataisiin päättäjille esitettäväksi tutkittuun tietoon pohjautuvia faktoja, kuinka hyviä tuloksia yhteisökuntoutuksen avulla voidaan saada aikaiseksi. Vaikuttavuustutkimuksesta olisi hyötyä myös yhteisöllisiä kuntoutusmuotoja kehitettäessä, koska tällöin olisi mahdollista kehittää toimintaa siihen suuntaan millä on tutkitusti todettu olevan merkitystä kuntoutuksen kannalta.

Mielenkiintoista olisi myös saada tutkimusta yhteisökuntoutuksen työntekijöiden sitoutuneisuudesta omaan työhönsä ja sen vaikutuksista tuloksiin. Omien havaintojeni mukaan, yhteisökuntoutuksen parissa työskentelevät ovat hyvin sitoutuneita työhönsä ja heillä on vahva luottamus yhteisökuntoutuksen toimivuuteen. Työ yhteisökuntoutuksen parissa on heille ennemminkin kutsumus kuin pelkkä työ muiden joukoissa.

Kehittämispäiviä itsessään on mahdollista kehittää kyselylomakkeista saatujen vastausten perusteella vastaamaan paremmin ammattilaisten tarpeita. Uusia kehittämispäiviä ollaan suunnittelemassa näiden ensimmäisten kehittämispäivien pohjalta. Uusissa kehittämispäivissä olisi hyvä ottaa huomioon ne huomioid, joita osallistujat toivat esille ensimmäisten päivien kohdalla. Näiden huomioiden avulla päivistä saataisiin varmasti rakenteeltaan toimivimmat sekä sisällöllöltä paremmin vastaamaan kohderyhmän tarpeita.

Kehittämispäiville olisi hyvä saada osallistujia laajemmaltikin joka olisi huomioitava päivien sisältöä suunniteltaessa. Tällä kuitenkin saataisiin ammattilaisia verkostoitumaan laajemmalti ja näin ollen moniammatillisen verkoston laajentumisen myötä voitaisiin taata laadukkaampaa kuntoutusta.

Lähteet

Alkoholiohjelma 2004-2007. Yhteistyön lähtökohdat 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2004:7

De Leon, G. 2000. The therapeutic Community. Theory, Model and Method. Springer publishing Company, New York.

Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy. Vantaa.

Honka, O., Kaijalainen, M. & Karakorpi, R. 2004. Päihdetilinpäätös 1999-2003 ja suuntaviivat. Rikosseuraamusviraston monisteita 10/2004. Helsinki.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteet/jaropori/QNdyaTquF/10-2004_Paihde_99_04.pdf

Hypen, K. 2004. Vankilasta vuosina 1993-2001 vapautuneen ja vankilaan uudestaan palanneen. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 1/2004. Vammalan kirjapaino.

Hännikäinen-Uutela, A-L. 2004. Uudelleen juurtuneet. Yhteisökasvatus vaikeasti riippuvaisten narkomaanien hoidossa. Jyväskylä University Printing House. Jyväskylä.

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Dark Oy. Vantaa.

Jantunen, S., Naaranoja, M., Piippo, J., Mäkelä, T., Valtanen, E. & Sankelo, M. 2012. Toimintatutkimuksen laatukriteerit ja niiden soveltaminen osallistuvan innovaatiotoiminnan johtamisen tutkimisessa.
http://www.osuva-foorumi.fi/files/2014/09/2012_TTP_OSUVA_toimintatutkimuksen_l.pdf

Joukamaa, M. & työryhmä. 2010. Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Perustuloraportti. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 1/2010. Vammalan kirjapaino.

Jämsen, A. 2002. Kaukaa näkee lähelle -sosiaaliala rakentaa osallisuutta. Teoksessa Sivonen, S. (toim.) Yhteisö kehittämisen kentällä. Joensuun yliopistopaino.

Kaurala, M., & Kylämarttila, V. 2010. Rangaistuksesta vapautuvan kuntoutuksen asema. Kriminaalihuollontukisäätiö. Raportteja 2/2010. Helsinki.

Murto, K. 2013. Terapeuttinen yhteisö. Kari Consulting Oy, Jyväskylä.

Murto, K. 2016. Yhteisöhoidon historiaa. Psykiatriset yhteisöt. Kari Consulting Oy, Jyväskylä.

Mutalahti, T. 1999. Hoito ja rangaistus kohtaavat. Vankien päihdehuolto- ja kuntoutusprojektin loppuraportti. STAKES raportteja 242.

Obstbaum-Federley, Y. 2017. From the social sector to selective individualized prison practices? University of Helsinki Institute of Criminology and Legal Policy. Unigrafia. Helsinki 2017
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/173218/FROMTHES.pdf?sequence=1>

Oksanen, J. 2014. Motivointi työvälineenä. Bookwell Oy. Juva.

Perfas, F. 2003. Therapeutic community: A practice guide. iUniverse, Indiana.

Päihdetyön linjaukset vuosille 2012-2016. Rikosseuraamuslaitos 2012.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisutmuut/6Cr2xRZTS/Paihde-linjaukset_2012-2016_RINKIIN.pdf

Rantanen, T (toim.). 2009. Kuntoutus, vaikuttavuus ja kehittäminen Näkökulmia rikosseuraamusalan työn kehittämiseen. Edita Prima Oy. Helsinki.

Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011 - 2020. 2011 Rikosseuraamuslaitos.

http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/6A3hglF5q/Risen_strategia_2011-2020.pdf

Saunamäki, A. 2015. Kurinpidosta päihdekuntoutukseen. Teoksessa Lindström, J., & Kumlander, K. (toim.) Kokemuksen politiikkaa. Ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroja toipumisesta sekä päihdetyöstä. Laurea Julkaisut. Helsinki: Grano, 9 - 14.

Tourunen, J. & Perälä, J. 2004. Kohti kongitiivista yhteisöhoitoa? Helsingin vankilan päihdetöntön osaston arviointi- ja kehittämistutkimus. Rikosseuraamusviraston julkaisu 2/2004. Vammalan kirjapaino OY, Vammala.

Tourunen, J. & Kaskela, T. 2015. "Elämä kondikseen". Mitä vangit ajattelevat päihdekuntoutuksesta? Tiimi 3/2015. A-klinikkasäätiö.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Williams, A. 2002. Ryhmän salaisuudet. Sosiometria muutoksen voimavarana. WS Bookwell Oy, Juva.

Ylitalo, S. 2010. Yhteisökuntoutuskäsikirja, Sörkka-yhteisön mallin mukaisesti. Versio 1.1. Rikosseuraamuslaitos.

Julkaisemattomat lähteet

Miettinen-Koivusalo, S. 2012. Yhteisökuntoutuksen käsikirja

Vaasan vankilan käsikirja

Haastattelut

Pakkala Reija, Turun vankilan yhteisön erityisohjaaja

Sirkola Tuija, Käyrän avovankilan Käyräpark yhteisön erityisohjaaja

Kuviot

Kuvio 1: Toimintatutkimuksen suhde kvalitatiiviseen tutkimukseen (mukaillen Stringe 2007, 211) (Kananen 2014, 26).....	25
Kuvio 2: Workshopin ja palautekyselyn tavoitteet.....	26
Kuvio 3. Aineiston teemoittelu	27
Kuvio 4: Opinnäytetyön aikataulu.....	30
Kuvio 5: Kyselylomakkeisiin vastanneiden organisaatiot (N=20).....	37
Kuvio 6: Toive päivien uudelleen järjestämisestä (n=20).....	38

Taulukot

Taulukko 1. Opinnäytetyön tavoitteet	8
Taulukko 2. Tutkimuskysymykset	9
Taulukko 3. Henkilökohtaiset tavoitteet	9
Taulukko 4. Opinnäytetyön tulosten arviointi ja tulokset	42
Taulukko 5. Henkilökohtaisten oppimistavoitteiden arviointi ja tulokset	44

Liitteet

Liite 1: Kuntoutustasojärjestelmä	55
Liite 2: Yhteisohoidon laatukriteerit	57
Liite 3: Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien esite.....	58
Liite 4: Kehittämispäivien aikataulu.....	59
Liite 5: Kehittämispäivien palautelomake	60

Liite 1: Kuntoutustasojärjestelmä

Taulukko 7. Kuntoutujan kuntoutumisprosessin tasot yhteisön jäsenen, sosialisointin, henkilökohtaisen kasvun ja psykologisen ulottuvuuden kautta.

	<i>YHTEISÖN JÄSE- NENÄ</i>	<i>SOSIALISAATIO</i>	<i>HENKILÖKOHTAINEN KASVU JA MUUTOS</i>	<i>PSYKOLOGINEN ULOTTUVUUS</i>
1. TASO	<p>Tuntee toimintaympäristön sekä yhteisön käytännöt ja säännöt</p> <p>Tuntee yhteisön kielen ja käsitteet</p> <p>Huolehtii siisteydestä, puhtautesta ja omaisuudesta</p>	<p>Luopuu antisosiaalisen käyttäytymisen muodoista (erityisesti uhkailusta ja väkivallasta)</p> <p>Luopuu negatiivisesta imagosta, kuten jengitunnuksista</p> <p>Osallistuu yhteisön toimintaan</p> <p>On kohtelias ja puukeutuu asianmukaisesti</p> <p>Tekee tehtävien suhteen parhaansa (vastuualueet ja kuntoutukseen liittyvät tehtävät)</p> <p>Kykenee rehelliseen vuorovaikutukseen</p>	<p>Osoittaa lisääntyntä sietokykyä epämukavuuden muotoja kohtaan (odottaminen, suuttumuksen hallinta)</p> <p>Huolehtii terveydestään ja pitää sellinsä siistinä</p> <p>Pitää lupauksensa</p>	<p>On tietoinen sosiaalisesta ja fyysisestä ympäristöstään</p> <p>Tunnistaa tunteitaan</p> <p>Kohonnut mielihyvä, somaattisten kipujen ja särkyjen väheneminen</p> <p>Vihamielisyyden väheneminen</p>
2. TASO	<p>Käyttäytyy hoito-ohjelman odotusten mukaisesti oppimistarkoituksessa</p> <p>Antaa rakentavaa palautetta</p>	<p>On luopunut kapi-nallisista, kyynisistä ja nihilistisistä asenteista</p> <p>On luopunut antisosiaalisista selviytymismuodoista</p>	<p>Luottaa itseensä</p> <p>Pystyy hallitsemaan tunteitaan, ei kapinoi</p> <p>Asettaa lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita itselleen</p>	<p>Tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset muihin ja muiden käyttäytymisen itseen</p> <p>Pystyy ilmaisemaan tunteitaan</p>

	<p>Tunnistaa omat kehitystarpeensa ja asettaa kuntoutumiselleen tavoitteita</p> <p>Osoittaa sitoutumista yhteisöön ja kuntoutukseen sekä osallistuu aktiivisesti toimintoihin</p>	<p>tymiskeinoista, kuten hyväksikäytöstä ja manipuloinnista</p> <p>Kunnioittaa muita ihmisiä ja on yhteistyökykyinen, ei vastusta auktoriteetteja</p> <p>Ymmärtää huumeiden käytön sallivan kulttuurin vahingollisuuden omalle toimimiselle</p>	<p>Myöntää virheensä ja pyrkii korjaamaan ne</p> <p>Peilaa muiden yhteisön jäsenten käyttäytymistä ja asenteita rakentavalla tavalla</p>	<p>Ahdistuneisuus ja masennus vähentyneet</p>
<p>3. TASO</p>	<p>Tuntee yhteisöhoidon filosofian</p> <p>Huolehtii yhteisön sisäisestä ja ulkoisesta imagosta ja pitää tarvittaessa infoja yhteisössä ja sen ulkopuolella</p> <p>Toimii esimerkkinä muulle yhteisölle</p> <p>On oma-aloitteinen</p> <p>Välittää muista ihmisistä ja konfrontoi yhteisön jäsenten käyttäytymistä</p>	<p>Ottaa vastuuta yhteisön toiminnasta</p> <p>Ottaa etäisyyttä huumeiden käytön sallivaan elämäntapaan</p>	<p>Suhtautuu kritiikkiin positiivisella tavalla ja pitää palautetta oppimismahdollisuutena</p> <p>On kärsivällinen henkilökohtaisten tavoitteiden suhteen</p>	<p>Käyttää harkintaa ja ratkaisee ongelmia</p>

Liite 2: Yhteisöhoidon laatukriteerit

Yhteisöhoidon laatukriteerit

Laatukriteerit	Vahvasti eri mieltä	Vahvasti samaa mieltä
1. Yhteisössä on säännölliset yhteiset kokoukset.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
2. Kaikki yhteisön jäsenet työskentelevät yhdessä tehtävissä päivittäisiä työtehtäviä.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
3. Kaikki yhteisön jäsenet viettävät yhteistä aikaa keskenään.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
4. Yhteisön jäsenet ruokailevat yhdessä.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
5. Yhteisön jäsenillä on erilaisia vastuurooleja ja eritasoisia vastuita yhteisössä.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
6. Päivittäistoiminnan vapaamuotoiset osat (muu toiminta) liittyvät olennaisella tavalla yhteisön työskentelyyn.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
7. Kaikki yhteisön jäsenet voivat keskustella mistä tahansa elämään liittyvistä näkökohdista yhteisössä.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
8. Kaikki yhteisön jäsenet tutkivat säännöllisesti asenteitaan ja tunteitaan toisiaan kohtaan.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
9. Kaikki yhteisön jäsenet jakavat vastuita toistensa kanssa.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ En osaa sanoa
		☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
10. Kaikki yhteisön jäsenet luovat tunnetasolla turvallisen ympäristön yhteisössä työskentelylle.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
11. Yhteisön jäsenet osallistuvat jollain tavalla uusien henkilökunnan jäsenten valintaan.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
12. Kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat uuden asiakkaan yhteisöön tuloon ja yhteisöön liittymiseen.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
1. Yhteisön jäsenet osallistuvat yhteisöstä pois lähtevien yhteisön jäsenten jatkosuunnitelmien laatimiseen.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä
2. Yhteisössä ymmärretään ja sietetään häiritsevää käyttäytymistä ja tunteiden ilmaisemista.	☐ En osaa sanoa	☐ Häysin samaa mieltä ☐ Jokseenkin samaa mieltä ☐ Jokseenkin eri mieltä ☐ Häysin eri mieltä

(Kalevi Kaipio, 5.5.2009).

Liite 3: Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien esite

YHTEISÖKUNTOUTUKSEN KEHITTÄMISPÄIVÄT.

6.-7. HUHTIKUUTA 2017
RIKOSSEURAAMUSALAN KOULUTUSKESKUS,
VERNISSAKATU 2, 01300 VANTAA

Toivotamme teidät tervetulleksi ensimmäisille valtakunnallisille yhteisökuntoutuksen kehittämispäiville. Tilaisuus on maksuton ja tarkoitettu kaikille yhteisökuntoutuksen parissa työskenteleville. Kehittämispäivien tarkoituksena on mm. edistää yhteisökuntoutuksen ammattilaisten verkostoitumista, kehittää siviili- ja vankikuntoutuksien välistä yhteistyötä sekä niiden työkäytäntöä ja mahdollistaa toimivien käytäntöiden jakamista.

Kehittämispäiville osallistuu yhteisökuntoutuksen edustajia Käyrän vankilasta, Hietalinn-yhteisöstä, Via Dia: sta, Silta-vaivannuoksesta ja Sörkkä-yhteisöstä. Ajataulun täsmentyessä se lähetetään kaikille osallistujille sähköpostitse.

Hakeminen: RSKK:n kotisivujen kautta 31.02.2017 mennessä:
<https://aso.arjo.fi/uses@me@skk.fi/?yhteisokuntoutuksen-kehittamispajat-cry3YTAx01ZNR6E4WjBm7m32TU6Mm2m0TRNwE4NWj007e400Zz6Q1e7jhd8@00000317h07m7N7N7U7N7A73P553D>
 01.03.2017 lähtien ilmoittautuminen: sonja.holopainen@om.fi

LISÄTIETOJA ANTAA: SANNA HELOARO, SANNA.HELOARO@STUDENT.LAUREA.FI
 PUH: 044-5664457

Liite 4: Kehittämispäivien aikataulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

YHTEISÖKUNTOUTUKSEN KEHITTÄMISPÄIVÄT 6 -7.4.2017

1. päivä

klo 09:30 – 10:00	Kahvi
klo 10:00 – 10:30	Alkusanat, lehtori Janika Lindström, Laurea-ammattikorkeakoulu
klo 10:30 – 11:15	"Miten yhteisö näyttäytyy vankilassa", apulaisjohtaja Aki Saarinen, Käyrän vankila
klo 11:15 – 12:00	"Vangin valintaprosessi yhteisöön", erityisohjaaja Tuija Sirkola, Käyräpark yhteisö Käyrän vankila
klo 12:00 – 13:00	Lounas (omakustanne)
klo 13:00 – 13:45	"Vankeuden täytäntöönpanon aloittaminen: Arviointi ja rangaistusajan suunnitelmien laatiminen Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksessa", erikoisuunnittelija Katja Kaarmila, Etelä-Suomen arviointikeskus
klo 13:45 – 14:30	"Polku ja jatkopolut vapauteen", hanketyöntekijä Jari Sulkunen, ViaDia Jyväskylä Ry
klo 14:30 – 14:45	Tauko
klo 14:45 – 16:15	"Mitä tarvitaan laadullisen yhteisökuntoutuksen toteuttamiseen" Paneelikeskustelu: Vilma Kinnunen Sörkka-yhteisö, Hietalinna yhteisö, Jari Sulkunen ViaDia

2. päivä

klo 09:00 – 09:45	"Yhteisöhoidon vaikuttavimmat tekijät koevapausasiakkaan näkökulmasta", Hietalinna-yhteisö Järvenpään sosiaalisairaala
klo 09:45 – 10:30	"Vaiheittainen vapauttaminen - vapauttamisyksikkötoimintaa päihdekuntoutusyhteisössä", vastaava ohjaaja Reijo Kypärä, Siltavalmennus
klo 10:30 – 10:45	Tauko
klo 10:45 – 12:00	Work shop työskentely
klo 12:00 – 13:00	Lounas (omakustanne)
klo 13:00 – 14:30	Work Shop tuotosten purku

Liite 5: Kehittämispäivien palautelomake

Yhteisökuntoutuksen kehittämispäivien palautelomake!

Ohessa on muutamia kysymyksiä liittyen kehittämispäivien tarpeellisuuteen ja sisältöön.

Kyselyn tuloksia hyödynnetään arvioitaessa kehittämispäivien ajankohtaisuutta ja tarpeellisuutta sekä rikosseuraamusopiskelijan aiheeseen liittyvässä opinnäytetyössä.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Taustatiedot

1. Organisaatio _____
- _____ Rikosseuraamuslaitos
- _____ Kunta
- _____ 3 -sektori
- _____ Muu, mikä? _____

Arvioi seuraavia kehittämispäivien järjestelyihin ja puheenvuoroihin liittyviä väittämiä asteikolla 1-5. Ympyröi sopivin vaihtoehto. (1 = täysin eri mieltä, 2 = joihinkin eri mieltä, 3 = ei eri mieltä eikä samaa mieltä, 4 = joihinkin samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä.)

2. Kehittämispäivä oli hyödyllinen	1	2	3	4	5
3. Sain kehittämispäivältä uutta tietoa tai uusia näkökulmia työhöni	1	2	3	4	5
4. Kehittämispäivän käytännön järjestelyt toimivat hyvin	1	2	3	4	5
5. Asiantuntijapuheenvuorot vastasivat odotuksiani	1	2	3	4	5
6. Päivän aikana oli tarpeeksi tilaa vaihtaa ajatuksia ja verkostoitua muiden ammattilaisten kanssa	1	2	3	4	5
7. Toivon että päivät järjestettäisiin uudelleen tulevaisuudessa	1	2	3	4	5

8. Jään kaipaamaan päiviltä jotain, mitä? _____

9. Vapaata palautetta kehittämispäivien järjestelystä ja ohjelmasta: _____

10. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat kehittämistarpeet koskien yhteisökuntoutusta? _____

11. Minkälaista koulutusta tai verkostotyötä toivoisit yhteisökuntoutukseen liittyen? _____

Kiitos vastauksistasi sekä osallistumisestasi kehittämispäiville!